

คนไทย เชื้อสาย เวียดนาม ในนครพนม

โครงการสื่อสร้างสรรค์เพื่อวัฒนธรรม
คนไทยเชื้อสายเวียดนาม อ.เมือง จ.นครพนม

โครงการสื่อสร้างสรรค์เพื่อวัฒนธรรม
คนไทยเชื้อสายเวียดนาม อ.เมือง จ.นครพนม

สารบัญ

1	The Motherland “จากแผ่นดินแม่สู่แผ่นดินไทย”	6
2	Thai-Viet Agriculturist “เกษตรกรไทยสไตล์คนเวียดนาม”	26
3	Spirit of Us “จิตวิญญาณแห่งชุมชน”	40
4	Food and Culture เอกลักษณ์ในอาหาร	54
5	The Story of Language “ภาษารากเหง้าวัฒนธรรม”	62

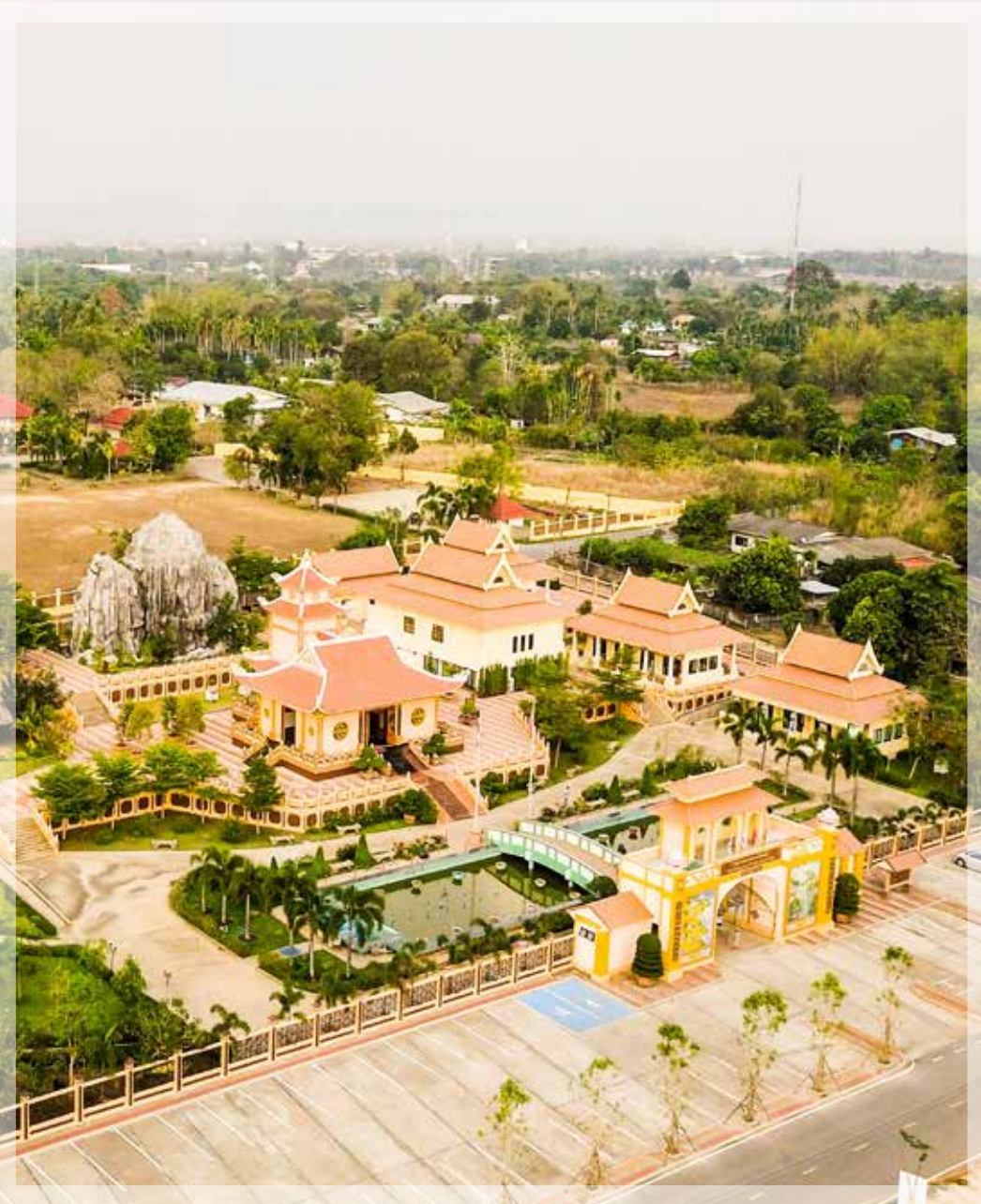
คำนำ

กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ เป็นหน่วยงานรัฐที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติ กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ พ.ศ.2558 มีวัตถุประสงค์หลักในการจัดสรรเงินทุนเพื่อใช้ในการผลิตการพัฒนาและเผยแพร่สื่อที่มีคุณภาพ ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และพฤติกรรมที่ดีของเด็กและเยาวชนส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีในครอบครัวและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการผลิตสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์

โครงการสื่อสร้างสรรค์เพื่อวัฒนธรรมคนไทยเชื้อสายเวียดนาม อ.เมือง จ.นครพนม ได้จัดทำและเผยแพร่สื่อสารคดีจำนวน 5 ตอน ในมิติทางประวัติศาสตร์ การตั้งถิ่นฐาน ประเพณีวัฒนธรรม วิถีชีวิตและการดำรงอยู่ของคนไทยเชื้อสายเวียดนามทั้ง 7 ชุมชน ผ่านช่องทางสื่อ Social Media ทั้ง Facebook และ Youtube ในชื่อว่า ซินจ่าว-สวัสดิ์เวียดนามนครพนม และเพื่อเป็นการขยายผลจากสื่อสารคดีทางโครงการฯจึงได้จัดทำ E-book นี้ขึ้น

ทางโครงการหวังเป็นอย่างยิ่งว่า E-book ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ด้านการศึกษา ค้นคว้าและเป็นเครื่องมือสำหรับการสืบค้นข้อมูลของคนไทยเชื้อสายเวียดนามในจังหวัดนครพนมให้แก่บุคคลที่มีความสนใจในประเด็นดังกล่าวได้เป็นอย่างดี

รุ่งฤดี พิพัฒน์กิจ
หัวหน้าโครงการ

อนุสรณ์สถานประธานโฮจิมินห์ บ้านนาจอก จ.นครพนม

1 The Motherland “จากแผ่นดินแม่ สู่แผ่นดินไทย”

ปัจจุบันคนไทยเชื้อสายเวียดนามมีการกระจายตัวตั้งถิ่นฐานอาศัยอยู่ใน อ.เมือง จ.นครพนมนับรวมเป็นชุมชนใหญ่ได้ 7 ชุมชน อันได้แก่ ชุมชนบ้านนาราชควาย ชุมชนบ้านโพนบก ชุมชนหนองแสง ชุมชนวัดป่า (ชุมชนวัดศรีเทพ) ชุมชนบ้านดอนโหมง และชุมชนบ้านนาจอก บ้านต้นผึ้ง

โดยพวกเขามีการอพยพเข้ามาสู่ภาคอีสานของไทยอยู่หลายระลอก ส่วนเหตุปัจจัยในการอพยพนั้นก็ ได้แก่ การเกิดภัยแล้ง ภัยอดอยาก ภัยการเมือง ภัยศาสนา และภัยสงคราม เป็นต้น นักวิชาการของไทยในช่วงสงครามเย็นแบ่งการอพยพเพื่อเรียกกลุ่มคนเวียดนามย้ายถิ่นดังกล่าว ออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ “กลุ่มญวนเก่า” และ “กลุ่มญวนใหม่”

ปี ค.ศ.1860 ประเทศเวียดนามเกิดปัญหาสำคัญอย่างหนึ่ง อันเนื่องมาจากการลงนามในสนธิสัญญาระหว่างราชวงศ์เหงียนกับฝรั่งเศส ที่อนุญาตให้ฝรั่งเศสสามารถเผยแพร่ศาสนาคริสต์ได้ทั่วทุกพื้นที่ เป็นเหตุผลให้ชนชั้นนำเก่าของเวียดนามไม่พอใจ มีการลุกขึ้นมาโจมตีชาวคริสต์อย่างหนัก ชาวคริสต์ส่วนหนึ่งจึงเดินทางหนีจากภาคกลางของเวียดนามอย่างในจังหวัดเหงอานและจังหวัดฮาติงห์ในปัจจุบัน เข้าสู่พื้นที่ของจังหวัดนครพนม

ปี ค.ศ. 1920 เมื่อฝรั่งเศสเข้ายึดเวียดนามเป็นอาณานิคม คนเวียดนามที่ไม่พอใจนโยบายการปกครองของฝรั่งเศสก็ได้พากันหนีอพยพเข้าไปอยู่ในพื้นที่ของประเทศลาวเป็นส่วนใหญ่ แต่ก็มีส่วนที่ได้อพยพข้ามแม่น้ำโขงเข้ามาอยู่ในตามแนวตะเข็บภาคอีสานของประเทศไทย เช่นในจังหวัดอุบลราชธานี หนองคาย สกลนคร อุตรดิตถ์ และนครพนม

ปี ค.ศ. 1945 เกิดภัยอดอยากจากการเปลี่ยนแปลงที่เพาะปลูกของชาวบ้านให้ไปเป็นพื้นที่เพาะปลูกพืชยุทธปัจจัยให้แก่ทหารในกองทัพอาณานิคมทั้งของฝรั่งเศสและญี่ปุ่น ทำให้มีผู้คนล้มตายจากภัยความอดอยากในครั้งนั้นมากถึง 2 ล้านคน ผู้คนที่ยังมีชีวิตรอด

เส้นทางการอพยพของชาวเวียดนามมายังประเทศไทย

จุดยุทธศาสตร์สามแยกดงหลวง

ถนนสาย 15 สร้างเพื่อเชื่อมต่อทางหลวงสายโฮจิมินห์ อ.เอื้องเค จ.ฮาติงห์

จึงกระเสือกกระสนเดินทางเข้าสู่ภาคอีสานของไทย

จากตัวอย่างข้างต้น จึงอาจกล่าวได้ว่ากลุ่มผู้อพยพที่เรียกว่า “กลุ่มญวนเก่า” มีสาเหตุในการอพยพเข้าสู่ภาคอีสานของไทย โดยเฉพาะในจังหวัดนครพนมทั้งจากเรื่องของภัยทางการเมือง ภัยจากการศาสนา และภัยจากยุคล่าอาณานิคม

ปี ค.ศ. 1946 ฝรั่งเศสต้องการกลับมาใช้อำนาจในภูมิภาคอินโดจีนอีกครั้ง หลังจากสูญเสียอำนาจไปให้แก่ญี่ปุ่นในช่วงสงครามโลก

ครั้งที่ 2 ฝรั่งเศสจึงนำกองทัพมารุกรานเวียดนาม จนนำไปสู่ความสูญเสียครั้งยิ่งใหญ่ที่สุดครั้งหนึ่งในหน้าประวัติศาสตร์ของมวลมนุษยชาติที่รู้จักกันในชื่อว่า “สงครามอินโดจีน”

สงครามที่กินเวลานานถึง 8 ปี มีผู้คนบาดเจ็บล้มตายเป็นจำนวนมาก รวมถึงมีผู้อพยพหนีภัยสงครามเข้าสู่ประเทศไทยตามแนวตะเข็บแม่น้ำโขง ต่อมาภายหลังจึงเรียกกลุ่มผู้อพยพที่เข้าสู่ภาคอีสานของไทยนับจากเหตุการณ์นั้นว่า “กลุ่มญวนใหม่”

“ผมเป็นคนไทยเชื้อสายเวียดนามรุ่นที่ 3 บรรพบุรุษปู่ย่าตายาย ได้อพยพมาจากเวียดนามทางตอนเหนือ อำเภอฮือเอียน จังหวัดนามดิง ประเทศเวียดนาม อพยพมาด้วยภัยอดอยาก พื้นที่เพาะปลูกข้าวถูกเปลี่ยนให้ปลูกต้นปอซึ่งเป็นพืชยุทธปัจจัยสำหรับกองทัพเพื่อนำไปทอเป็นกระสอบสำหรับใส่ถ่านหิน บรรพบุรุษได้เล่าว่าอพยพจาก จ.นามดิง เข้ามาอยู่ที่ประเทศลาว ที่เมืองท่าแขก ในปี ค.ศ. 1940 อยู่ที่นั่นได้ประมาณ 3-4 ปี จากนั้นก็อพยพมาที่เมืองไทยในวันที่ 21 มีนาคม 1946 ในเหตุการณ์วันท่าแขกแตก คือการกลับมายึดลาวอีกครั้งหนึ่งของฝรั่งเศสในปี ค.ศ. 1946 ทำให้ครอบครัวของปู่ย่าตายายต้องอพยพ

อาจารย์สุริยา คำหว่าน สาขาวิชาภาษาเวียดนาม มหาวิทยาลัยนครพนม

ข้ามแม่น้ำโขงมายังฝั่งไทย อพยพมาที่ริมฝั่งโขงอาศัยที่นั่นสักประมาณ 1 อาทิตย์ เดินเท้าลงไปทางใต้กับกลุ่มคนเวียดนามที่อพยพมาด้วยกันจนถึงพื้นที่อำเภอเรณูนคร พบว่ามีกลุ่มคนเวียดนามตั้งชุมชนเวียดนามอพยพ กลุ่มคนที่อยู่ตรงนั้นเรียกว่า “**บ้านญวนเมืองเว**” แล้วก็อพยพเข้ามาอยู่ที่อำเภอเมืองนครพนม ประมาณปี ค.ศ. 1969

ยุคอาณานิคมแรกเริ่มเดิมทีฝรั่งเศสก็ไม่ค่อยจะให้ความสนใจกับพื้นที่ของแคว้นที่เรียกว่าลาวมากนักเพราะว่าฝรั่งเศสอาจจะมองว่าพื้นที่ตรงนี้ไม่มีทรัพยากรมากมาย เช่นเดียวกับพื้นที่ชายฝั่งทะเล แต่จะอะไรก็ตามเมื่อมีการค้นพบแร่ เช่น ดีบุก จำนวนมากที่เมืองท่าแขก มันทำให้รัฐบาลอาณานิคมเริ่มสนใจที่จะอพยพคนจากริมชายฝั่งทะเลในเวียดนามเข้ามาอยู่ในลาวมากยิ่งขึ้น นอกจากนั้นยังมีการก่อเกิดขึ้นของเหมืองแร่ บองแห้ง และ โพนดิว ที่ท่าแขก คนเวียดนามถูกอพยพเข้ามาทำหน้าที่เป็นข้าราชการของฝรั่งเศสทำให้พื้นที่ชายแดนในฝั่งลาวเป็นพื้นที่สะสมของคนเวียดนามมากยิ่งขึ้น งานวิชาการหลายชิ้นชี้ให้เห็นว่าในยุคนั้นในพื้นที่เมืองลาวมีอัตราส่วนของคนเวียดนามมากกว่าคนลาวด้วยซ้ำ ดังนั้นคนที่เข้ามาก่อนเป็นปัจจัยที่ทำให้คนที่หนีภัยความอดอยากและหนีภัยแล้งเข้ามาในพื้นที่ของเมืองลาวมากยิ่งขึ้น ช่วงระยะเวลาการอพยพนั้นทำให้จัดอยู่ใน **กลุ่มญวนใหม่**”

อาจารย์สุริยา คำหว่าน

สาขาวิชาภาษาเวียดนาม มหาวิทยาลัยนครพนม

บิ่ง ฟามวัน ชายวัย 86 ปี ถือเป็นกลุ่มชนวนใหม่ที่อพยพมาสู่จังหวัดนครพนม จากเหตุการณ์ที่เรียกว่า วันท่าแขกแตก ในปี ค.ศ.1946 เขาเล่าถึงประสบการณ์จากสงครามในตอนนั้นว่า “เดินทางอพยพมากับครอบครัวมาจาก จ.กว้างบิ่ง มาในปี ค.ศ.1945 เกิดภัยอดอยากและภัยน้ำท่วมควบคู่กันแม่แต่ รากไม้ก็ไม่ม่กิน น้องชายต้องเสียชีวิตเป็น ใช้ตายระหว่างเดินทาง รองเท้าไม่มีใส่ต้อง ใช้เสื่อพันเท้าแทนรองเท้า เมื่อถึงลาว มีคนให้ข้าวเหนียวกับมะขามสุกให้กินเป็นอาหาร คนที่มาด้วยกันกินอิมเกินไปท้องไม่รับ อิมตายก็มี ตอนนั้นจำได้ว่าอายุ 13 ปี เดินทางมาตั้งหลักที่ท่าแขก สปป.ลาวมีคนเวียดนาม อยู่กันเยอะจำได้ว่าท่าแขกแตกในวันที่ 21 มีนาคม 1946 วันนั้นแม่ไปขายของที่ตลาด ติดกับแม่น้ำโขง ส่วนลุงก็ช่วยงานทหารอยู่ริมแม่น้ำโขง ลุงเห็นเครื่องบินยิงปืนสาดกระสุนลงตลาดคิดว่าแม่ต้องตายแล้วแน่ๆ คนบนฝั่งกระโดดลงแม่น้ำโขง ใครมีเรือก็พายไม่มีก็ว่ายน้ำหนี เครื่องบินยังไม่หยุด คนตายลอยเต็มแม่น้ำโขงลุงก็เกาะขอนไม้

ลอยมาข้ามฟาก รอบตัวมีแต่ศพลอย แม่น้ำโขงเป็นสีแดงไปหมดมีแต่เลือด พ่อแม่พี่น้องก็ไปคนละทิศละทางไม่รู้ว่าใครเป็นยังไง ตอนนั้นมีผู้ใหญ่พาไปพักที่บ้านนาจอก ได้พักอาศัย 2-3 คืน ก็ออกมาตามหาครอบครัว หาหลายวันเจอพ่อแม่อยู่ค่ายพัก บริเวณโรงเรียนเทศบาล 3 ในปัจจุบัน แม่โดนสะเก็ดลูกปืนเข้าที่หัวยังรักษาตัวที่โรงพยาบาลนครพนมไม่นานเท่าไรแม่ก็ตาย”

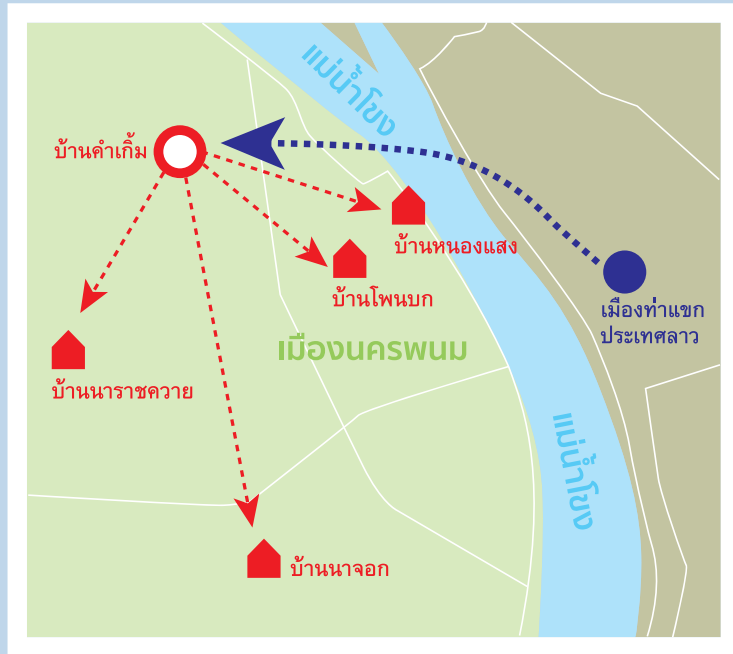
มีความเป็นไปได้ว่า “กลุ่มชนวนเก่า” เมื่อพวกเขาอพยพเข้าสู่พื้นที่ของจังหวัดนครพนมแล้ว ก็ไปตั้งชุมชนอยู่ร่วมกันที่บ้านคำแก้มเป็นแห่งแรก ก่อนจะกระจายแยกย้ายกันไปหลังเกิดโรคระบาดขึ้นที่บ้านคำแก้ม บางส่วนเลือกที่จะเดินเท้าขึ้นไปตามแนวสันเขาที่ชื่อว่าภูเขาทอง แล้วก็ค่อยๆ สร้างบ้านแปงเมืองจนสามารถตั้งเป็นหมู่บ้านที่มีชื่อเรียกกันในภาษาเวียดนามว่า “บ้านใหม่” หรือชื่ออย่างเป็นทางการว่า “บ้านนาจอก”

บิ่ง ฟามวัน

“ผมเกิดที่บ้านนาจอก บรรพบุรุษรุ่นปู่ เป็นผู้อพยพเดินทางมาตั้งรกรากที่บ้านนาจอก ปู่ผมเป็นรุ่นแรกเป็น 1 ใน 7 ครอบครัวกลุ่มแรกที่มาตั้งหมู่บ้านก่อนที่จะมาตั้งหมู่บ้านนั้นเดิมอยู่ที่บ้านคำแก้ม เกิดโรคระบาด (อหิวาต์) เลยแยกย้ายกันหนี ส่วนคนที่หนีถือศาสนาคริสต์ย้ายไปอยู่บ้านหนองแสง 7 ครอบครัวพากันมาอยู่ที่นาจอก ตอนนั้นกฎหมายการตั้งหมู่บ้านต้องมี 12 หลังคาเรือน เลยช่วยกันสร้างกระต๊อบ

ขึ้นมาอีก 5 หลัง เอาเตาสามขา หม้อข้าว ทำที่ว่ามีคนหุงหาอาหารกิน พอทางการมาตรวจถามว่าคนบ้านนี้ไปไหน บอกว่าไปทำนาอยู่บริเวณบ้านหนองบัว บ้านดงโชค อดีตตรงนั้นยังไม่มีหมู่บ้านยังเป็นป่าทางการมาตรวจแล้วตั้งชื่อเป็น “บ้านนาจอก” พ่อผมบอกว่าสมัยก่อนหมาจิ้งจอกเยอะ นอกจากนั้นยังมีหมู่บ้าน มีเสือ ด้วยความที่หมาจิ้งจอกเยอะเลยยึดเอาเป็นชื่อ แต่คนเวียดนามจะเรียกว่าบ้านใหม่

การขยายตัวชุมชน

ภาพเก่าภูเขาทอง

สอาด วงศ์ประเสริฐ

คนบ้านนาจอกส่วนมากจะอพยพมาจากภาคกลางของเวียดนาม จ.เหง่ฮาน จ.ฮาดิ่งห์ รองลงมา จ.กว๋างบิ่ง ในปี 1946 มีญวนใหม่อพยพมาเพิ่ม ตอนนั้นฝรั่งเศสกลับมาใช้อำนาจอีกครั้ง บ้านผมตอนนั้นมีคนมาขออยู่ถึง 10 ครอบครัว คนสมัยก่อนสอนให้ลูกหลานรักชาติเกิดเมืองไทยต้องรักเมืองไทยแต่เราเป็นคนเวียดนามก็ต้องกู้ชาติ ในยุคกู้ชาติโฮจิมินห์ก็มาที่นี้แต่ไม่มีใครรู้จักกู๋เมื่อกู๋เสรีแล้วถึงรู้ว่าท่านเคยมาที่บ้านนาจอก พ่อสอนผมว่าคนเราต้องมีเสรีภาพต้องมีเอกลักษณ์ของตัวเอง ประเทศเวียดนามไม่มีแผนที่ในโลก เป็นเพียงอำเภอหนึ่งของฝรั่งเศส

บ้านนาจอกเคยมีกองกำลังทหารมาประจำการเฝ้าดู กองพันทหารราบที่ 3

กรมทหารราบที่ 3 (ค่ายพระยอดเมืองขวาง) มีรถถังจอดด้วยตอนนั้นก็มีเรื่องการเคลื่อนไหวของคนกู้ชาติและโรงเรียนบ้านนาจอก (แรงประชาชน) มีการแอบเรียนภาษาเวียดนาม และมีเสียงออกมาว่าบ้านนาจอกเป็นโรงงานผลิตอาวุธช่วย ลาว เขมร กู๋เอกราชเพราะถ้าทั้ง 2 ประเทศสู้ไม่ได้เวียดนามก็ลำบาก ทหารกองร้อยมาเพื่อปราบคนเวียดนาม วันหนึ่งผมถูกเรียกให้ไปพบถูกกล่าวหาว่าผมเป็นคอมมิวนิสต์ รถถังที่เอามาไว้นี้ก็คือเอาไว้ไถบ้านนาจอกให้เรียบ กองกำลังนี้อยู่ได้ 2-3 ปีไม่มีอะไรเกิดขึ้นก็ยกเลิกไป”

**สอาด วงศ์ประเสริฐ อายุ 87 ปี
ชาวบ้านนาจอก**

พิธีส่งชาวเวียดนามกลับสู่ภูมิลำเนาเดิม

หอนาฬิกาปัจจุบัน

หลังสงครามอินโดจีนยุติลง รัฐบาลไทยและรัฐบาลเวียดนามลงนามส่งคืนผู้อพยพชาวเวียดนามกลับคืนสู่แผ่นดินมาตุภูมิ วันที่ 4 มกราคม ค.ศ.1960 คือวันที่เรือซึ่งเต็มไปด้วยชาวเวียดนามอพยพ เดินทางออกจากท่าเรือคลองเตยไปที่ท่าเรือไฮฟองเป็นเที่ยวแรก เมื่อเรือลำนัดงล่าวถึงท่าเรือไฮฟองท่านประธานาธิบดีโฮจิมินห์ก็ออกมาต้อนรับด้วยตัวเอง การส่งกลับชาวเวียดนามครั้งนั้นเรียกกันว่า “เหวียดเกี้ยวไห่ยเฮื่อง” แต่อย่างไรก็ตามกระบวนการส่งกลับชาวเวียดนามอพยพก็ต้องยุติลงในวันที่ 28 กรกฎาคม ค.ศ. 1964 เพราะเกิดสงครามขึ้นที่ประเทศเวียดนามอีกครั้ง โดยมีจำนวนการส่งกลับคนเวียดนามอพยพทั้งสิ้น 75 เที่ยว นับจำนวนคนได้ 46,256 คน และนครพนมถือเป็นจังหวัดที่มีคนอพยพกลับมากที่สุด 15,815 คน

“สิ่งที่ระลึกที่เรียกว่าเหวียดเกี้ยวอนุสรณ์ เพื่อระลึกถึงการดำรงอยู่ของคนเวียดนามที่เกิดขึ้นในหลายพื้นที่ของจังหวัดนครพนมก็คือหอนาฬิกานครพนมเป็นสัญลักษณ์การอพยพกลับคืนสู่แผ่นดินเกิด ชาวเวียดนามต้องการสร้างอนุสรณ์สถานแก่การเดินทางกลับอยู่ในพื้นที่หอกระจายข้าวเก่า เป็นนาฬิกาเวียดนามอนุสรณ์

พิธีส่งชาวเวียดนามกลับสู่ภูมิลำเนาเดิมในปี 2506

สร้างไว้เป็นอนุสรณ์แก่ชาวนครพนม สร้างเมื่อ พ.ศ. 2503 (ค.ศ. 1960) ด้านบนหอนาฬิกาจารึกไว้ดังนี้ “ชาวเวียดนามอนุสรณ์ คราวย้ายกลับปีตุลุมปี Viet Kieu Luu Niem Dip Hoi Hong 2503” ด้านในหอนาฬิกาเขียนว่า “ชาวเวียดนามอนุสรณ์ Viet Kieu luu niem”

อาจารย์สุรียา คำหว่าน
สาขาวิชาภาษาเวียดนาม
มหาวิทยาลัยนครพนม

นอกจากชาวเวียดนามจะสร้างหอนาฬิกาเพื่อเป็นอนุสรณ์สถานก่อนกลับแล้ว ยังสร้างซุ้มประตูวัดโพธิ์ศรีซึ่งตั้งอยู่ริมแม่น้ำโขง และซุ้มประตูวัดภูเขาทอง ทางเข้าบ้านนาจอกเพื่อเป็นอนุสรณ์เพื่อบันทึกความทรงจำในเหตุการณ์นั้นอีกด้วย

คนเวียดนามผู้รักชาติที่กลับคืนสู่แผ่นดินมาตุภูมิ ในเหตุการณ์ที่เรียกว่า “เวียดเกี้ยวไห่ยเฮื่อง” ในระหว่าง ปี ค.ศ. 1960-1964 มีหลายคนหลายครอบครัวจำนวนมาก ที่มีภรรยาเป็นคนไทยหรือมีลูกๆ เกิดที่เมืองไทย ปัจจุบันพวกเขายังได้พบปะรวมตัวกันเพื่อพูดคุย ทำกิจกรรมกลุ่มต่างๆ ในนามสมาคมเวียดเกี้ยวฮาดิ่งที่อยู่เสมอ

มุมสูงเมืองฮาดิ่ง

สมาคมเวียดเกี้ยวฮาดิ่ง คือสมาคมที่ดูแลคนเวียดนามที่เกิดอยู่ในประเทศไทยอาศัยอยู่ใน จ.ฮาดิ่ง ทั้ง 8 อำเภอ ปัจจุบันนี้มีทั้งหมด 50 ครอบครัว ผมเกิดในประเทศไทยและกลับเวียดนาม กลับมาก็เจอสงครามกับอเมริกาเริ่มปี 1964 ช่วงสงครามลูกหลานกลับมาจากเมืองไทยก็สมัครเป็นทหารร่วมรบต่อต้านกับอเมริกา ร่วมรบเพื่อปลดปล่อยประเทศ สมาคมจัดตั้งขึ้นมาเพื่อยกระดับความสัมพันธ์อันดีงามของประเทศเวียดนามและประเทศไทย ในวันสำคัญของ 2 ประเทศคือวันพ่อ 5 ธันวาคม วันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เราจัดตั้งให้เป็นวันชาติไทย ทางสมาคม

จะจัดงานรื่นเริงให้มีรางวัลและงานมรดกงานแต่งงาน สมาคมจะจัดให้มีรางวัลถึงตอนที่พวกเราอาศัยอยู่ในประเทศไทย

ในปี 1960 ตามสัญญาระหว่าง 2 ประเทศให้คนเวียดนามที่อยู่ในประเทศไทยได้กลับมาสู่มาตุภูมิ กลุ่มคนเวียดเกี้ยวมีการอยู่ดีกินดีขึ้น ส่วนมากเป็นคนที่มีความรู้หลายด้านเพื่อพัฒนาประเทศและสร้างครอบครัวตัวเอง ผมได้กลับมาเป็นเจ้าหน้าที่ทหารเป็นข้าราชการของประเทศเวียดนาม สมาคมเวียดเกี้ยวฮาดิ่งได้ทำหน้าที่ต้อนรับนักท่องเที่ยวคนไทยที่มาเยี่ยมฮาดิ่งได้ทำดีที่สุดแล้วในฐานะคนเวียดนามคนหนึ่ง

เวียน วัน ถิ่น

นายกสมาคมเวียดนาม-ไทย

ของจังหวัดฮาดิ่ง ประเทศเวียดนาม

เวียดเกี้ยว จ.ฮาดิ่ง

ที่บ้านเต็นท์แถว อ.เชียงเค จ.ฮาดิ่งห์ คือหมู่บ้านเหวียดเกี้ยวอพยพกลับคืนสู่มหาตุภูมิที่มีภรรยาเป็นคนไทย เริ่มแรกที่นี่อยู่รวมกัน 6 ครอบครัว พอลูกหลานมีครอบครัวชุมชนจึงขยายตัวใหญ่ขึ้นเรื่อยๆ ส่วนภรรยาคนไทยที่ตามสามีกลับมาที่นี่จะถูกเรียกแทนตัวเองว่าเป็น “สะใภ้ของลุงโฮ” จะได้รับการดูแลจากนโยบายของประธานาธิบดีโฮจิมินห์เป็นอย่างดี

“ชื่อสง ขยันทำ อายุ 90 ปี ชาวโยธรร มาอยู่เวียดนาม 60 กว่าปีแล้ว มาเวียดนามกับสามีและลูกสาวอีก 4 คน ตอนแรกพูดภาษาเวียดนามไม่ได้เลยต้องหัดเรียนทางการส่งคนมาสอน ช่วงแรกมาอยู่ที่นี่

เหวียดเกี้ยวฮาดิ่งห์

ทุกข์ยากลำบาก มาไม่กี่เดือนก็เกิดสงครามกับอเมริกา ทุกๆ เดือนทางการจะเอาข้าวสารมาให้ “สะใภ้ลุงโฮจะได้ข้าวสาร 15 กิโล ต่อเดือน” คนเวียดนามจะได้ 13 กิโล ส่วนเด็กก็จะลดหลั่นตามอายุ อ.เชียงเค อยู่บนภูเขาและมีการทำถนนเพื่อส่งอาวุธอาหารไปรบที่ภาคใต้ แลวนี้อเมริกาหันมาทิ้งระเบิดทั้งวันทั้งคืนกลัวมากไม่เคยเห็นต้องเข้าไปหลบในป่าจนกว่าสงครามจะจบ พอสงครามสงบชีวิตก็ดีขึ้น”

ยายสง ขยันทำ เหวียดเกี้ยวฮาดิ่งห์

ฮว่าง ถิ ลาน

“เมื่อสมัยอยู่ที่เมืองไทยบ้านเกิดของแม่คือ บ้านเหล่าหุ่ง อ.คำเขื่อนแก้ว จ.ยโสธร ตอนนั้นป้าอายุ 14 ปีกำลังจะขึ้น ม.1 พ่อได้ยืมข้าวในวิทยุโฮจิมินห์ประกาศให้คนเวียดนามกลับมาพัฒนาชาติ พ่อบอกว่าอยากกลับบ้านเกิดเมืองนอน แม่ตัดสินใจไม่ได้ก็เลยมากับพ่อ ขึ้นเรือกลับที่ทำเรือคลองเตยนั่งอยู่บนเรือ 7 วัน 7 คืน มองไปทางไหนก็มีแต่ทะเล เรือจอดที่โฮฟอง คนของทางการถามว่าอยากไปที่ไหน ตอนนั้นบ้านเกิดของพ่อไม่มีญาติอยู่แล้ว จึงแจ้งว่าจะมาฮาดิ่งห์ ทางกรบอกว่าจะต้องขึ้นไปอยู่บนภูเขาที่เชียงเคที่นั่นมีคนไทย

มาอยู่ไปไหม แม่บอกว่าไปจะได้มีคนพูดไทยด้วย มาได้ 2 เดือนก็เกิดสงคราม มาอยู่ที่นี่ก็เริ่มมีความรู้สึกรักชาติ ลุงโฮบอกให้เราทุกคนต้องช่วยกันตีอเมริกาออกจากภาคใต้ให้ได้ ป้าต้องไปเป็นอาสาสมัครช่วยขุดทำถนนไปไซ่ง่อน ผู้ชายต้องถือปืนคอยยิงเครื่องบินของอเมริกา อเมริกาหันทิ้งระเบิดเพื่อไม่ให้เราทำถนนไปไซ่ง่อนสำเร็จเพื่อส่งอาวุธ อาหารไปช่วยไซ่ง่อน”

ฮว่าง ถิ ลาน ลูกสาวยายสง ขยันทำ เหวียดเกี้ยวฮาดิ่งห์

30 เมษายน ค.ศ. 1975 ไฟสงครามมอดดับลง เวียดนามสามารถรวมประเทศและประกาศเอกราชได้ ชาวเวียดเกี้ยวจากเมืองไทยก็ยังคงดำรงชีวิตเป็นส่วนหนึ่งของสังคมเวียดนาม ขณะที่ในประเทศไทยเอง กลุ่มคนเวียดนามโดยเฉพาะกลุ่มญวนใหม่ที่เข้ามาในภายหลัง ก็ได้รับการยอมรับทางสถานะมากขึ้นจากนโยบายของรัฐไทย จนในทุกวันนี้พวกเขาทั้งหมด ก็คือคนไทยเชื้อสายเวียดนาม ที่ดำรงอยู่คู่กันไปกับคนพื้นถิ่นในภาคอีสานของไทยอย่างกลมเกลียว ทั้งยังเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาเมือง พัฒนาเศรษฐกิจและพัฒนาสังคมให้เกิดความผาสุกบนผืนดินไทย ในจังหวัดนครพนม

จัดสร้างประธานโฮจิมินห์ เมืองวิงห์ จ.เหง่ฮาน

2

Thai-Viet
Agriculturist

“เกษตรกรไทย
สไตล์คนเวียดนาม”

“เกษตรกรรม” เป็นหนึ่งในอาชีพดั้งเดิมของคนไทยเชื้อสายเวียดนามที่อยู่ควบคู่มากับชุมชนบ้านนาจอก บ้านต้นผึ้ง และบ้านดอนโงง โดยทั้ง 3 ชุมชนนี้มีพื้นที่เชื่อมต่อกัน จึงทำให้กลายเป็นแหล่งผลิตผักที่ใหญ่ที่สุดในเขตอำเภอเมืองของจังหวัดนครพนม

อดีตที่ผ่านมา กล่าวกันว่า มีจำนวนคนปลูกผักมากกว่า 100 หลังคาเรือน การปลูกผักเป็นงานที่ต้องช่วยกันทำกันทั้งครอบครัว ในช่วงเวลาเย็นจะเห็นพ่อขุดดิน แม่ถอนผัก ส่วนลูกๆ ก็ช่วยกันถอนหญ้าตีสายยางรดน้ำผักและล้างผักใส่เชง ภาพแบบนี้จะเป็นภาพที่เห็นจนชินตาเมื่อเข้ามาภายในหมู่บ้านของคนไทยเชื้อสายเวียดนาม แต่ปัจจุบันจะไม่ค่อยมีภาพเหล่านั้นให้เห็นแล้ว เพราะคนทำอาชีพปลูกผักน้อยลงมากทุกวันนี้ก็เหลือเพียงไม่ถึง 10 หลังคาเรือน อย่างไรก็ตามแปลงผักบ้านนาจอกนี้ ก็ยังคงเป็นแหล่งท่องเที่ยวแหล่งเรียนรู้ด้านการปลูกผักปลอดภัยที่มีคุณภาพของจังหวัดนครพนม

ในการทำสวนสไตล์เวียดนามนั้น จะมีลักษณะเป็นสวนผสมผสาน มีความหลากหลาย ทั้งการปลูกไม้ยืนต้นที่เป็นพืชระยะยาว เช่น ต้นหมาก ต้นมะพร้าว ต้นพลู่และต้นชา รวมถึงการปลูกพืชผักระยะสั้น อย่างเช่น ผักกาดหอม กวางตุ้ง ผักบุ้ง ต้นหอม ผักชี ผักปอ ผักปลั่ง ผักอีโต ใบกระเพรา ฯลฯ ที่ดินของชาวสวนที่นี่จึงถูกใช้อย่างคุ้มค่า ไม่ปล่อยให้ว่างเว้น หมุดผักชนิดหนึ่งก็จะปลูกผักชนิดใหม่ทันที

ลักษณะแปลงผักที่คนไทยเชื้อสายเวียดนามทำจะมีความกว้างประมาณ 1 เมตร ส่วนความยาวก็แปรเปลี่ยนไปตามขนาดของหน้าดิน ระหว่างแปลงผักจะขึ้นด้วยร่องทาง

ผักสลัด หรือ ผักสลัด (ผักกาดหอม)

เดิน 1 ฟุต เพื่อใช้เป็นทางเดินสำหรับการรดน้ำ ถอนหญ้า ซึ่งสามารถทำได้อย่างทั่วถึง ขณะเดียวกันแปลงผักที่มีลักษณะเรียวยาวก็ช่วยให้ปลูกผักได้หลายชนิดมากขึ้น ขั้นตอนการปลูกผักเริ่มจากการขุดพรวนดิน ถอนหญ้า ใส่ปุ๋ยคอก หวานเมล็ดพันธุ์ผักในแปลงอนุบาล เมื่อผักโตก็จะถอนกล้าผักไปปลูกในแปลงใหม่ เว้นช่องไฟในแปลงผัก ให้ผักได้มีพื้นที่ทางซอแตกแขนง

“ผักสลัด” และ “ผักสลัด” เป็นชื่อที่คนไทยเชื้อสายเวียดนามนิยมเรียกแทน ผักกาดหอม เป็นผักที่นิยมปลูกมากที่สุด

สามารถนำไปกินกับอาหารเวียดนามได้หลากหลายชนิด เช่น ยำสลัดเวียดนาม แหนมเหนือง เมี่ยงปลาเผา ปอเปี๊ยะเวียดนาม คนไทยเชื้อสายเวียดนามมีชื่อเสียงเรื่องการปลูกผักกาดหอมได้สวยงามมีลำต้นอวบ ที่สำคัญคือการใช้สารเคมีใดๆ ในการปลูก จึงเป็นที่ต้องการของผู้บริโภค นอกจากนี้ยังมีการปลูกผักเฉพาะถิ่นของคนไทยเชื้อสายเวียดนามได้แก่ ผักปลั่ง ผักปอ ผักอีโต ในอดีตผักกลุ่มนี้จะปลูกไว้กินกันเองในกลุ่มคนไทยเชื้อสายเวียดนามแต่ปัจจุบันนี้นิยมกินกันอย่างแพร่หลายเช่นเดียวกับผักสลัด

“ตั้งแต่โตมาจำความได้พ่อแม่ก็มีอาชีพปลูกผักทำสวน หน้าที่ของบ้านมีตอนเด็กก็คือ รดน้ำผัก ถอนหญ้า พอโตมาอายุได้ 10 ขวบ ก็ต้องไปขายผักในตลาด เริ่มต้นฤดูปลูกผักคือช่วงกันยายน จะปลูกกวาดตั้งผักกาดหอม พอใกล้ถึงปีใหม่ก็จะปลูกผักกะหล่ำดอก พอกะหล่ำดอกหมดก็จะปลูกผักสลัด (ผักกาดหอม) เพราะมีความต้องการในหลายตลาดร้านเช่นร้านก๋วยเตี๋ยว ปลาเผา แนนเมื่อน้อง ต้องมีผักสลัดกินด้วย ผักโขมก็ปลูก เค้าเอาไปทำผักโขมอบชีสกับลวกกิน ส่วนเมล็ดพันธุ์ที่ผักเราจะปลูกตั้งแต่เริ่มต้นฤดูปลูกผักคือช่วงกันยายน-ตุลาคม ที่ต้องเพาะพันธุ์ผักเอง เพราะสายพันธุ์ของผักไทยและผักเวียดนามต่างกัน ผักกาดคนไทยมีผักกาดสร้อยแต่ของเวียดนามเรียกผักกาดเขียว ผักตั้งโอ้ทั่วไปจะไปใหญ่เป็นพันธุ์จากจีนแต่พันธุ์ของเวียดนาม ผักตั้งโอ้จะมีใบเล็ก ส่วนเมล็ดพันธุ์ผักจะเพาะช่วงต้นฤดู

บามี

เมล็ดพันธุ์ผัก

ปลูกผักไม่ให้เมล็ดพันธุ์โดนฝนไม่งั้นจะฝ่อปลูกแล้วขึ้นไม่ดี เมื่อดันพันธุ์แก่จัดลงบีดูถ้าเม็ดแก่เต็มทีก็จะตัดมาตากแดดจนแห้งเก็บไว้ใช้ เหลือใช้ก็จะแบ่งขายเป็นรายได้ อีกทาง พอหมดฤดูทำสวนผักหลังสงกรานต์ที่สวนผักก็จะปลูกข้าวโพดข้าวเหนียว บางบ้านก็ปลูก งาม ถั่วดำ แทนผักสวน จะไม่ปล่อยให้ว่างจะปลูกตลอดปี”

บุญมี กองพลศรีศิริ (บามี)
อายุ 64 ปี ชาวสวนบ้านนาจอก

ผักกาดหอม

แกงผักปลัง - ใบปอ

ผักปลัง

ผักปอ

ผักปลัง มีชื่อเรียกในภาษาเวียดนามคือ “หม่องเตย” ผักปอ เรียก “เยาโต” ความพิเศษของผักชนิดนี้จะนิยมปลูกช่วงเข้าฤดูร้อน คนเวียดนามนิยมซื้อเพราะผักทั้งสองชนิดเพราะมีฤทธิ์เป็นยาเย็น ปู๋ ย่าตา ยายสอนต่อๆ กันมาว่ากินแล้วท้องจะเย็นไม่เป็นร้อนใน นิยมนำมาแกงร่วมกันใส่กุ้งแห้งเพิ่มเป็นส่วนประกอบ แกงจะมีลักษณะเป็นเมือกกลืนได้คล่องคอนิยมกินกับมะเขือดองลูกเล็กๆ กินคู่กันถึงจะครบเครื่องตามแบบฉบับเมนูเวียดนาม

“เมื่อก่อนพ่อแม่ทำสวนผัก หน้าทีของลุงก็คือดึงน้ำจากบ่อใส่บัวรดน้ำหาบไปรดผักแล้วก็ไปโรงเรียน กลับมาก็รดน้ำผัก ทำอยู่แบบนี้ทุกวัน หมดฤดูทำสวนผักก็ไปทำนาเกี่ยวข้าวในนา เสร็จแล้วก็มาทำสวนผัก หลังบ้านทำเป็นวงจรรแบบนี้มานาน ตอนนี้นำนาไม่ไหวแล้วทำได้แต่สวนผักอย่างเดียว ทำกันกับป้า 2 คน ทำมาด้วยกันตั้งแต่แต่งงานอยู่กินกันมา ลุงเคยเลิกทำสวนผักไปทำอาชีพช่างทั้งที่ต่างจังหวัดและต่างประเทศ ไปแล้วก็ยังกลับมาทำสวนผัก มันไม่รู้จะทำอะไร เรามีที่ดินอยู่แล้วและเคยทำมาก่อน มันเป็นอาชีพที่มีความสุขนะ ได้ดูผักมันโต และเราก็ได้กินผักปลอดสาร คนซื้อก็ได้กินผักปลอดสารมีความสุขกับการทำสวนผัก ถ้าให้เปรียบเทียบราคาผักสมัยนี้กับเมื่อก่อน รายได้ดีกว่ามาก เมื่อก่อนผักสลัดกิโลละ 3 บาท ขายแข่งหนึ่งได้ไม่กี่บาท บางครั้งถูกจนขายไม่ได้ คนทำเยอะราคาเลยถูก ปัจจุบันนี้กิโลหนึ่งขึ้นต่ำ 35 บาท สูงสุดกิโลละ 70 บาท ก็มี เดือนหนึ่งขายได้หลักหมื่น ช่วงเทศกาลไม่พอขาย ที่บ้านจะปลูกเองขายเอง เมื่อก่อนไม่มีรถยนต์ต้องใส่รถเข็นผักพ่วงมอเตอร์ไซด์

ไปขายในตลาด ลำบาก หน้าหนาวก็ต้องไปบางคนก็ไม่ได้ไปขายเองมีแม่ค้าในหมู่บ้านไปขายให้เราเอาไปส่งที่บ้านพอเค้าขายหมดก็จะจ่ายเงินให้เป็นรายสัปดาห์ สมัยนี้มีรถยนต์กันหมดแล้วลุงไปส่งป่าที่ตลาดตอนตี 3 ส่งป่าเสร็จลุงก็กลับมาซูดดินต่อรอเวลาไปรับ 8-9 โมงก็ขายเสร็จ ช่วงเย็นๆ ก็ออกมาถอนหญ้า ถอนผัก รดน้ำผัก ล้างผักเตรียมไว้ไปขายตอนเช้า ตลาดเช้ามีดีจะมีคนบ้านนาออกมานั่งขายผักตติๆ กัน ส่วนมากเค้ามารับไปขายต่ออีกที แล้วก็ร้านอาหารที่ใช้ผักเยอะๆ ก็มาซื้อ เดี่ยวนี้คนรุ่นก่อนก็แก่ขึ้นเรื่อยๆ เลิกทำกันหลายบ้าน ผักที่ลุงเส็งปลูกก็คือผักสลัด ผักปอ ผักปลัง ใบกะเพราและผักอีโตได้รับความนิยมมากเพราะสามารถนำไปกินกับเมนูอาหารเวียดนามได้หลากหลายเมนู เช่น ปอเปี๊ยะทอด แนนหมื่น ก๋วยเตี๋ยว”

นายสิงห์ เวียนศรี (ลุงเส็ง)
อายุ 65 ปี ชาวสวนบ้านต้นผึ้ง

ลุงเส็ง

แจ้แข็ง ชาเขียวเวียดนาม

ต้นชาอัสสัม

ใบชาตากแห้ง

ชาบ้านนาจอก เรียกว่า “แจ้แข็ง” คือ ชาอัสสัมเป็นชนิดเดียวกับชาพื้นเมืองชาป่า หรือเมี่ยง ที่ปลูกบนภูเขาสูงทางภาคเหนือของประเทศไทย วัฒนธรรมการดื่มชาของคนเวียดนามนั้น จะนิยมดื่มกันเป็นประจำทุกวัน ยามใดที่มีแขกมาที่บ้าน น้ำชาจะถูกจัดเตรียมไว้ต้อนรับ เช่นเดียวกับในงานศพ งานบุญ งานประเพณีพิธีกรรมต่างๆ น้ำชาก็จะถูกจัดเตรียมไว้สำหรับการต้อนรับแขกหรือ จึงเป็นเหตุให้ทุกบ้านทุกหลังคาเรือน ต้องมีการปลูกต้นชาไว้เพื่อจุดประสงค์ข้างต้น ความนิยมในดื่มชาของชาวบ้านนาจอกยังสอดคล้องไปกับความนิยมในการดื่มชาของคนเวียดนามในจังหวัดเหง่ฮาน และจังหวัดฮาดิ่งห์ของประเทศเวียดนาม ซึ่งเป็นแผ่นดินมาตุภูมิที่บรรพบุรุษได้อพยพจากมานั่นเอง

ต้นชาเขียวชุ่มที่ปลูกในบ้านนาจอกเป็นการขยายพันธุ์จากต้นดั้งเดิมที่ได้มาจากเมืองเหง่ฮานและเมืองฮาดิ่งห์ในภาคกลางของประเทศเวียดนาม ในตลาดสดของ 2 เมืองนี้จะต้องมีร้านรวงชาอัสสัมตั้งขายอยู่ทุกซอกทุกมุม ตามบ้านพักอาศัยทุกหลังก็จะนิยมต้มน้ำดื่มแทนน้ำเปล่าเลยก็ได้ คนเวียดนามนิยมจะนิยมกินชาเข้มๆ จิบเข้าไปจะรู้สึกฝาดได้กลิ่นหอมและซึกพักจะรู้สึกหวาน

แม่ค้าขายใบชาสดเมือง วังห์ จ.เหง่ฮาน

แม่ค้าขายใบชาสด จ.ฮาดิ่งห์

ในปากและชุ่มคอ ดื่มแล้วจะรู้สึกตื่นตัวคล้ายกับการดื่มกาแฟ

ในส่วนของการขยายพันธุ์ต้นชานั้นสามารถปลูกได้ด้วยเมล็ด หากมีการบำรุงดูแลรักษาที่ดี ต้นชาก็จะมีอายุยืนยาวได้มากกว่า 10 ปี ต้นชาไม่ชอบแดดจัดจะขึ้นได้ดีในที่ที่มีต้นไม้ใหญ่ปกคลุม มีแดดแค่เพียงรำไร ดินที่บ้านนาจอกเป็นดินดีปลูกอะไรก็ขึ้น ชาวบ้านนาจอกจะเรียกดินที่มีลักษณะนี้ว่า “ดินหวาน”

“เมื่อสมัยก่อนบ้านนาจอกมีอยู่ 150 หลังคาเรือน บ้านทุกหลังจะปลูกชาอัสสัมกันหมด ตอนนั้นมีแต่ชาวเวียดนามและคนจีนที่นิยมดื่ม แต่ปริมาณคนปลูกก็น้อยลงเรื่อยๆ จนเมื่อมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์บ้านลุงโฮจิมีนห์ มีนักท่องเที่ยวเข้ามาในหมู่บ้านจำนวนมาก จึงคิดหาของฝากที่เป็นจุดเด่นของบ้านนาจอกขึ้น ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก จึงชวนคนในหมู่บ้านให้ปลูกกันเยอะขึ้น ปัจจุบันขายดีมากแทบจะไม่พอขาย ชาบ้านนาจอกคือชาอัสสัมมีชื่อเรียกในภาษาเวียดนามคือ **“แจ๋แซ็ง”** ทุกส่วนของชาดื่มได้หมดไม่ว่าจะเป็น กิ่ง ใบแก่ ใบอ่อน ดอกชา สามารถต้มทำเป็นชาได้ทั้งหมด นอกจากการดื่มแบบสดแล้วยังมีการตากแห้งบรรจุลงถุงสามารถเก็บไว้ได้นาน และยังมีดอกชากตากแห้งที่ออกดอกเพียงปีละหนึ่งครั้งนำมาตากแห้งก็ได้รับความนิยม ก่อนหน้านี้คนปลูกน้อยลง ชาวบ้านเลิกทำสวนเยอะเพราะอายุที่มากขึ้นประกอบกับบางบ้านโดนปลวกทำลายกัดกินต้นชาและปัญหาโลกร้อนก็เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ต้นชาตาย ต้นชา

กรรณก วงศ์ประชาสุข

ไม่ชอบแดดจัดต้นจะเหลืองใบไม่สวย ต้นชาที่ปลูกรอบบ้านเห็นสวยๆ แบบนี้เรารดน้ำมันทุกวัน ถ้าอากาศร้อนจัดเข้าก็รดเย็นก็รดบ้านหลังนี้มีที่ดิน 5 ไร่ ต้นชาปลูกหนาแน่นที่สุด กินเนื้อที่เกินครึ่ง ถือเป็นแปลงชาที่ใหญ่ที่สุดในหมู่บ้านและบ้านนาจอกยังเป็นแหล่งปลูกชาเขียวอัสสัมที่ใหญ่ที่สุดในจังหวัดนครพนม”

กรรณก วงศ์ประชาสุข
อายุ 51 ปี คนปลูกชาบ้านนาจอก

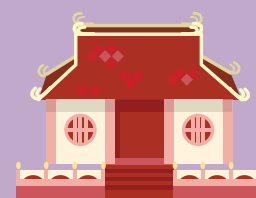
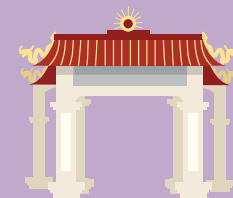

บ้านลุงโฮจิมีนห์

มูมสูงบ้านลุงโฮจิมิน

แม้วันนี้จะไม่มีใครรู้ว่าอาชีพทางการเกษตร อย่างเช่นการปลูกชา การทำสวนผักหรือการเพาะปลูกในรูปแบบอื่นจะค่อยๆ เลือนหายไปหรือไม่ช้า หรือว่าจะมีคนรุ่นต่อไปนำอาชีพทางการเกษตรนี้ไปผสมผสานเชื่อมโยงให้เข้ากับบริบทใหม่ทางสังคม แต่อย่างน้อยที่สุด คนไทยเชื้อสายเวียดนามที่ยังคงทำเกษตรกรรมในทุกวันนี้ก็ล้วนมีความภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในการสะท้อนให้เห็นถึงภูมิปัญญา และความมุ่งมั่นบากบั่นในการประกอบอาชีพเพื่อสร้างชีวิต สร้างครอบครัว สร้างชุมชน และสังคมให้มีความผาสุก รวมถึงยังได้เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความมั่นคงทางอาหารที่ปลอดภัยให้แก่ผู้บริโภค

3

Spirit of Us

จิตวิญญาณแห่งชุมชน

ศาลเจ้าเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์สำหรับการประกอบพิธีกรรมทางความเชื่อของคนไทยเชื้อสายเวียดนาม โดยมี “เถย” เป็นคนทำหน้าที่สื่อสารระหว่างเทพเจ้าหรือบรรพบุรุษผู้ล่วงลับหรือลูกหลานที่ยังมีชีวิตอยู่ ขณะที่ระบบ “หล่าง” ก็คือระบบการดูแลทุกข์สุขที่ยึดโยงกับศาลเจ้าประจำชุมชน ประเพณีที่สืบทอดต่อกันมานี้ก็คือนิตวิญญาณแห่งชุมชนคนไทยเชื้อสายเวียดนาม

“เถย” แปลตรงตัวในภาษาเวียดนาม คือ ครู-อาจารย์ แต่เมื่อมารับหน้าที่ในประกอบพิธีกรรมจะเรียกว่า “เถยกุ้ง” อาจารย์ผู้ประกอบพิธีกรรมตามประเพณีของคนไทยเชื้อสายเวียดนาม แต่นิยมเรียกสั้นๆ กันว่า “เถย” โดยจะมีหน้าที่เป็นผู้ประกอบพิธีกรรมใน 2 ส่วนหลัก หรือแล้วแต่ละชุมชนอาจแตกต่างกันไป

1. ประกอบพิธีกรรมในศาลเจ้าของชุมชน จะเป็นหัวหน้าผู้ดำเนินงานในพิธีกรรมซึ่งแต่ละงานจะมีทสวดที่แตกต่างกัน “เถย” จะเป็นผู้ท่องบทไหว้และสั่งให้ผู้ช่วยปฏิบัติตาม เช่น ไหว้เจ้าก็ครั้ง รินเหล้าให้กับเจ้าองค์ต่างๆ การไหว้เจ้าคือการแสดงออกถึงความเคารพบูชาเพื่อให้เทพเจ้าที่สถิตย์ในศาลเจ้าชุมชนให้ปกป้องรักษาคนในชุมชนให้อยู่ดีมีสุขไม่เจ็บไข้ทำมาหากินเจริญรุ่งเรือง อยู่เย็นเป็นสุข

2. ประกอบพิธีกรรมงานภายในชุมชน เช่น ในงานศพ จะเป็นคนดูแลทุกข์ยามตามปฏิทินทางจันทรคติของเวียดนาม เพื่อทำพิธีบรรจุศพลงในส่วนขั้นตอนกระบวนการทั้งหมดและเมื่อฝังไปแล้วก็จะมีพิธีกรรมทำบุญ 3 วัน 50 วัน 100 วัน และครบรอบวันตายประจำปี รวมถึงพิธีส่งงเด็กด้วยการทำบุญ 3 วัน ถือเป็นงานสำคัญที่สุด เพราะคือการเปิดม่านตาบอกให้เขารู้ว่าตายแล้ว งานครบ 100 วัน คือการทำพิธีแจ้งกับบรรพบุรุษว่าได้มีลูกหลานคนในตระกูลเสียชีวิตขอให้มารับดวงวิญญาณคนตายไปอยู่ร่วมกับบรรพบุรุษในภพภูมิที่เหมาะสมด้วย

อาจารย์อุทัย เจริญนกุล อายุ 85 ปี
“เถยกุ้ง” ประจำชุมชนโพนบก

พิธีเข้าทรง งานสะเดาะเคราะห์ชุมชนโพนบก

“ปู่ของอาจารย์เคยเป็น “เถย” ประจำชุมชนโพนบกมาก่อน เราเห็นและคุ้นเคยมาตั้งแต่เด็ก พอโตขึ้นได้ไปเรียนหนังสือที่อื่นได้รับข้าราชการครูจึงไม่ได้รับช่วงต่อเพราะการเป็นเถยในอดีตนั้นถือเป็นงานเสียสละไม่มีค่าตอบแทนจะได้ของไหว้เป็นสินน้ำใจ เช่น ไก่ หมู ผลไม้ อาหาร คนในครอบครัวจึงส่งเสริมให้เรียนเพื่อเข้ารับราชการ จนเมื่อเกษียณอายุราชการมีเวลาว่าง จึงสนใจอยากมาสืบสานงานให้ชุมชน เพราะฉะนั้นชุมชนโพนบกก็กำลังขาดช่วงผู้สืบสานต่อจึงไปเรียนกับอาจารย์ต่างหมู่บ้านในชุมชนวัดป่าท่านให้ เอาตำรามาท่อง ช่วงวัยเด็กนั้นเห็นปู่ได้ทำหน้าที่นี้จึงไม่ยากนักที่จะเรียนรู้ อาจารย์อุทัยยังได้รับมอบชุด เหรียญและงานโบราณจากปู่ที่มีอายุ 130 ปี สร้างในสมัยกษัตริย์แห่งราชวงศ์เวียง

เหรียญงานโบราณของอาจารย์อุทัย

อาจารย์อุทัย

ใช้ในปี 1889-1907 เหรียญเงินนี้เรียกว่า “ชินแกว” เป็นการโยนเหรียญเพื่อสื่อสารแสดงการรับรู้คำตอบของวิญญาณผู้เสียชีวิตกับลูกหลาน เหรียญนี้เรียกว่าเหรียญหนึ่งหาง แปลว่าดวงวิญญาณรับรู้และอนุญาตตามคำขอ ส่วนตำราที่ใช้ในปัจจุบันนี้ได้รับมาจาก “เถย” คนเก่าก่อนหน้านั้นเป็นภาษาเวียดนามโบราณอักษรจือยอและถ่ายทอดให้เป็นภาษาที่ใช้จริงในปัจจุบัน ตอนนี้มีคนมาขอตำราเรียนอยู่ 3 คนผมให้ตำราไปศึกษาเมื่อสงสัยก็โทรสอบถามและติดตามไปดูการทำพิธีได้ เพราะอาจารย์ก็แก้มขึ้นทุกวันถ้าเก็บเอาไว้คนเดียวไม่สอนอาจจะทำให้มันสูญหายไป ”

อาจารย์อุทัย เจริญธนกุล อายุ 85 ปี
“เถยกุง” ประจำชุมชนโพนบก

การเป็น “เถยกุง” หรือชินแสประจำชุมชนได้ นอกจากความสามารถด้านการอ่านเขียน ภาษาเวียดนามอย่างแตกฉาน ยังต้องพร้อมไปด้วยวิญญูและคุณวิญญู การหาผู้สนใจมาสืบทอดตำแหน่ง เถย ประจำชุมชนจึงไม่ใช่เรื่องง่ายนัก บางชุมชนเมื่อ “เถย” คนก่อนเสียชีวิตลง ชาวผู้สืบทอดการประกอบพิธีกรรมในศาลเจ้า จึงต้องใช้เสียงบรรยายจากเครื่องเล่นเทปก็มี เช่น ชุมชนนาราชควายกลาง เป็นชุมชนคนไทยเชื้อสายเวียดนามเก่าที่เข้ามาอาศัยในประเทศไทย 100 กว่าปี ปัจจุบันทั้งผู้คนถูกกลืนเข้ากับคนพื้นถิ่น นิยมพูดภาษาอีสานกันเป็นส่วนมาก คนรุ่นใหม่ไม่สามารถพูดเวียดนามได้เลย ปัจจุบันมีเพียงผู้สูงอายุไม่กี่คนที่ยังพอพูดภาษาเวียดนามได้ การไหว้ศาลเจ้าชุมชนก็ยังคงดำเนินพิธีกรรมการไหว้เจ้าอยู่เพียงแต่ไม่มี “เถย” ในการเป็นผู้ประกอบพิธีกรรม ชาวบ้านจึงแก้ปัญหาด้วยการนำเทปที่เคยบันทึกเสียงอาจารย์ผู้ทำพิธีในหมู่บ้านคนเก่ามาเปิดและปฏิบัติขั้นตอนพิธีกรรมฟังเสียงที่บรรยายในเครื่องเล่นเทป ในขณะที่ชุมชนบ้านนาจอก กลับมีผู้ที่กำลังเรียนรู้เพื่อทำหน้าที่ “เถยกุง” ปัจจุบันเขากำลังเรียนรู้ขั้นตอนและพิธีการต่างๆ จากครูอุทัย

เครื่องขยายเสียงบทสวด

ภายในศาลเจ้าพ่อแห่งฮว่าง ชุมชนนาราชควายกลาง

“ชาวบ้านนาจอกเป็นคนไทยเชื้อสายเวียดนาม ตอนนี้อยู่ในชุมชนชาดคนทำพิธีกรรมชาด เกย์ มา 2 ปีแล้วเพราะเพิ่งเสียชีวิตไป ไม่มีคนสืบสานต่อ ผมเลยอยากเข้ามาศึกษาอยากช่วยเหลือสังคมด้วยตอนนี้ถ้าในชุมชนมีงานศพต้องไปเรียนเชิญ เกย์ มาจากหมู่บ้านอื่น เช่น เชิญอาจารย์อู๋ท้ย จากชุมชนโพนบกมาทำพิธี เชิญ เกย์ มาจากชุมชนกลางป่า คนไทยเชื้อสายเวียดนามไม่สามารถชาด เกย์ ผู้ทำพิธีได้เพราะคนไทยเชื้อสายเวียดนามมีพิธีกรรมมีประเพณีเฉพาะในแบบของตัวเอง มีขั้นตอนตามแบบโบราณที่สืบทอดกันมา

วันนี้ไม่มี เกย์ ในชุมชนผมรู้สึกละอายใจที่เวลาไปเชิญอาจารย์ต่างหมู่บ้านมาประกอบพิธีให้ บ้านนาจอกมีคนอ่านออกเขียนได้หลายคนแต่ไม่มีคนมาสานต่อ

ประเสริฐ อัจฉริยะวารวินิจ (องค์แรม)

เมื่อก่อนผมก็เคยเรียนกับ เกย์ ในหมู่บ้านนี้แหละ แต่เรียนไม่ทันไรเค้าเสียชีวิตไปก่อนเลยพักไป อาจารย์อู๋ท้ยบอกว่าผมน่าจะทำพิธีกรรมได้ให้ตำรามาฝึกอ่านไม่เข้าใจให้โทรถาม พอเข้าใจแล้วก็ออกงานขอติดตามไปดูงานจริงกับอาจารย์ คอยหยิบจับของผมตามไปดูบ้างแล้ว 4-5 งาน ล่าสุดงานบุญครบวันตายของญาติครบ 50 วัน ท่านจะไม่ทำ บอกให้ผมลองทำ ถ้าให้ประมาณความสามารถก็ประมาณ 70% ขอฝึกอีกสักระยะให้มั่นใจเพราะมีแผนจะไปศึกษาต่อที่เวียดนามว่าแตกต่างหรือเหมือนกันอย่างไร

การเรียนเป็น เกย์ นั่นก็คือการเรียนอ่านบทสวดแต่ละงานพิธีกรรมจะไม่เหมือนกันเหมือนบทสวดของเพราะสงฆ์ ต้องพูด

เกย์กุงประกอบพิธีฝังศพ

ขบวนเคลื่อนศพคนไทยเชื้อสายเวียดนาม

ออกเสียงให้ถูกต้องและเข้าใจความหมายต้องเขียนภาษาเวียดนามให้ได้ เราจะเขียนชื่อคนตายลงในป้ายวิญญาณในงานศพ เพราะคนเวียดนามต้องใช้ภาษาเวียดนาม บรรพบุรุษเราเป็นคนเวียดนาม รวมถึงของไหว้ก็ต้องตามแบบโบราณต้องมีให้ครบ ตรวจเช็คไม่ให้ขาด ตอนปฏิบัติต้องมีสมาธิ เรากำลังพูดกับวิญญาณ ถ้าเราทำดีเราก็สบายใจ ถ้าเราทำไม่ดีก็อาจเป็นภัยกับตัวเองเพราะผมเชื่อในเรื่องวิญญาณ

ในอนาคตถ้าแต่ละชุมชนไม่มี เกย์ ผมคิดว่าคนจะหันไปเข้าวัดปลงศพแบบศาสนาพุทธ ประเพณีพิธีกรรมต่างๆ ก็จะหายไป ดูได้จากคนรุ่นใหม่ พูด เขียน ภาษา

เวียดนามไม่ได้ มันไม่ใช่แค่การท่องจำอย่างเดียวถึงทำได้ ต้องเข้าใจให้แตกฉาน เกย์ ก็เป็นเหมือนสื่อกลางในการสื่อสารให้กับคนรุ่นใหม่ได้เข้าใจเรื่องพิธีกรรม คนไทยเชื้อสายเวียดนามนั้นมีความเชื่อเกี่ยวกับบรรพบุรุษเป็นอย่างมาก หากทำดีก็บุญคุณแลท่านทั้งตอนที่ยังมีชีวิตอยู่และตอนเสียชีวิตไปแล้วดูแลอย่างดี ลูกหลานจะทำมาหากินขึ้นอยู่เย็นเป็นสุข ลูกหลานก็จะกตัญญูกตเวทีกับเราเหมือนที่เราทำ”

องค์แรม ประเสริฐ อัจฉริยะวารวินิจ
ชาวไทยเชื้อสายเวียดนาม วัย 73 ปี
จากชุมชนบ้านนาจอก

“เทพเจ้า เจิ้ง ฮึง ต่าว”

“ศาลเจ้าพ่อด้ายเวือง” ศูนย์รวมจิตวิญญาณของชุมชนบ้านajok สร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2441 “ด้ายเวือง” หมายถึงพระมหากษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่ของเวียดนาม เทพเจ้าที่สถิตภายในศาลคือเทพเจ้า “เจิ้ง ฮึง ต่าว” ท่านเป็นนายพลนักรบที่สามารถรบชนะจีน (มองโกล) หลายครั้ง คนจึงเคารพบูชา ประดุจดั่งเทพเจ้า ในหลายชุมชนหลายจังหวัดที่มีคนไทยเชื้อสายเวียดนาม อยู่ก็นิยมบูชา “เทพเจ้า เจิ้ง ฮึง ต่าว” ในประเทศเวียดนามก็นิยมนับถือเช่นกัน โดยเฉพาะผู้คนที่อาศัยในเขตจังหวัดนามดิ่ง ภายในศาลเจ้ายังมีรูปท่านโฮจิมินห์วางบนหิ้งคู่กันดูเทพเจ้าอีกองค์หนึ่ง หากเปรียบเทียบคงกล่าวได้ว่า “เทพเจ้า เจิ้ง ฮึง ต่าว สร้างชาติเวียดนาม ท่านโฮจิมินห์กู้ชาติให้คนเวียดนาม” ก็ย่อมได้”

“เต็ด” หรือตรุษญวน คือวันขึ้นปีใหม่ตามปฏิทินทางจันทรคติของชาวเวียดนาม เป็นเทศกาลแห่งมงคลชีวิตที่คนไทยเชื้อสายเวียดนามทุกชุมชนให้ความสำคัญ จะมีการมารวมตัวกันเพื่อทำพิธีสักการะต่อเทพเจ้า “เจิ้ง ฮึง ต่าว” ณ ศาลเจ้าประจำชุมชน

“บ้านนาจอกมีกรรมการ 2 ชุด ชุดแรกคือกรรมการทางการของท่านกำนัน (กำนันจันทรไทย พัฒนประสิทธิ์) และอีกชุดคือกรรมการศาลเจ้าที่คนในหมู่บ้านเลือกขึ้นมา ผมเป็นประธานคณะกรรมการหมู่บ้าน ชุดนี้ คือกรรมการศาลเจ้ามีหน้าที่ดูแลทุกข์สุขของประชาชนในหมู่บ้านในชุมชน ก่อนจะถึงกรรมการของทางการ ระบบนี้เองที่เรียกกันว่าระบบ หล่าง

แต่ก่อนเรียกว่าตรุษจีนแต่เดี๋ยวนี้เค้าเปลี่ยนเป็นตรุษเวียดนาม หรือ เต็ด ภาษาเวียดนามก็เรียกว่า อันเต็ด ทุกๆ ปี ทุกครอบครัวคนไทยเชื้อสายเวียดนาม

ศาลเจ้าพ่อค่ายเวียง

สง่า นาเจริญวุฒิกุล ประธานหล่างนาจอก

จะไหว้บรรพบุรุษที่บ้าน เมื่อไหว้เสร็จ หลังจากนั้นจะมารวมตัวกันมาที่ศาลเจ้าใน 1 ปี จะมีงานไหว้ 2 งาน คือ ไหว้วันเต็ด และไหว้เข้าพรรษา ทุกงานจะมีระยะเวลา 2 วันเรียกว่าวันเข้ากับวันออก วันเข้าคือเชิญมาที่ศาลเจ้าร่วมพิธี อีกวันคือพิธีส่งเจ้ากลับสู่สรวงสวรรค์

วันไหว้เทศกาลเต็ด คือแรม 15 ค่ำ เดือน 12 และ ขึ้น 1 ค่ำ เดือน 1 ตามปฏิทินจันทรคติของเวียดนาม ก็คือวันสิ้นปีและวันขึ้นปีใหม่ ทุกครอบครัวจะมีชุดไหว้มาบูชา 1 ถาด คือมีไก่ต้มตัวผู้ ข้าวเหนียวหมากพลู หากครอบครัวนั้น ติดไว้ทุกข์หรือมีญาติเพิ่งเสียชีวิตไปยังไม่พ้น 100 วัน

จะไม่ต้องนำมาไหว้ เมื่อมาถึงศาลเจ้าก็ต้องใช้มีดไม้ไผ่ปักที่ไก่เป็นสัญลักษณ์สำหรับการไหว้เจ้าจะมีเจ้าหน้าที่ศาลเจ้านำเอาเข้าไปวางภายในคนนอกเข้าไป ไหว้วันแรกคือแรม 15 ค่ำ เดือน 12 มีเจ้าหน้าที่ใส่ชุดดำทั้งหมด 6 คน มีหัวหน้าชุดจะเรียกตำแหน่งนี้ว่า “จิ่งเต้” และจะมีผู้ช่วย 2 คน อยู่ข้างหลัง เรียกว่า “โปยเต้” จากนั้นจะมีคนตีกลองตีฆ้องตามจังหวะระหว่างทำพิธี อีก 2 คน จะมีตำแหน่งรินเหล้า รินน้ำในแต่ละถาดตามจำนวนที่ชาวบ้านเอามาไหว้ เรียกว่า “เย็กเหยี่ยว” เมื่อเสร็จจะมีอีก 1 คน อ่านคำบูชาคำถวายเป็นภาษาเวียดนาม เปรียบแล้ว

พิธีไหว้ในวันเต็ด

เจ้าหน้าที่จัดเครื่องไหว้

ก็เหมือนการอ่านคำบูชาการถวายสังฆทานแบบไทย เรียกตำแหน่งนี้ว่า “ดอกวัน” เมื่อเริ่มพิธีจะมีการอ่านบทไหว้เจ้าหน้าที่ก็ทำตามบทสวดต้องฟังภาษาเวียดนามออกบทสวดเป็นคำโบราณเรียกว่า จื่อห่าน เป็นภาษาพูดและเขียนแบบโบราณอักษรต่างๆ จะคล้ายกับภาษาจีน ไม่เหมือนภาษา ภาษาเขียนในปัจจุบัน (จีนเคยปกครองเวียดนามเป็นระยะเวลา 1,000 ปี จึงทำให้บทสวดได้รับอิทธิพลจากประเทศจีน *ผู้เขียน)

คนบ้านนาจอกจะให้ความสำคัญมากกับการมาศาลเจ้าในวันตรุษจีน ลูกหลานที่อยู่ต่างจังหวัดจะกลับมาบ้านและพาครอบครัวมาที่ศาลเจ้า ศาลเจ้าบ้านนาจอกจะอนุญาต

ให้พาเด็กๆ มาได้ ชุมชนอื่นไม่อนุญาตให้เด็กมาศาลเจ้าให้มาเฉพาะผู้ใหญ่ ชุมชนมีความเห็นว่าถ้าไม่让孩子มาเค้าจะไม่รู้เรื่องของบรรพบุรุษมันอาจทำให้สูญหายขาดการสนใจ บรรยากาศจะสนุกสนานมากเพราะบางคนไปตั้งรกรากปีหนึ่งลูกหลานไม่ว่าจะอยู่ที่ไหนต้องต้องกลับมาตรุษจีน ที่อนุญาตให้เด็กมาได้เราต้องการให้เด็กรับรู้ว่ พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย บรรพบุรุษมีเชื้อเวียดนามมีประเพณีแบบนี้ และผู้ใหญ่เค้ามาไหว้อะไร เพราะหลังจากทำพิธีก็จะแบ่งไก่ครึ่งตัวมาสับกินรวมกันอีกครั้งตัวให้อากลับบ้าน ชาวบ้านจะเรียกว่า กินไก่เฮง เพราะเป็น

ชาวบ้านนำไก่มาไหว้

มีดปักไก่

ไก่ไหว้เจ้า หลังจากนั้นทุกคนก็จะมาจตุรูปไหว้เจ้าขอพรต่างๆ ให้ครอบครัวอยู่เย็นเป็นสุขทำมาค้าขึ้น บางคนก็มาบนบานด้วยหมูหัน ทุกปีศาลเจ้าจะมีหมูหันจากการบนบานที่สำเร็จมาถวาย ส่วนใครอยากบริจาคก็ตามกำลังศรัทธา ช่วงตรุษจีนมียอดเงินบริจาคหลังหักค่าใช้จ่ายประมาณ 2 แสนบาท ช่วงออกพรรษาจะได้ประมาณ 3-4 หมื่นบาท เงินตัวนี้ก็จะเอามาปรับปรุงพัฒนาศาลเจ้า”

งานบุญ “หฺร่า ถาง เยียง” หรืองานสะเดาะเคราะห์หมู่บ้าน เป็นอีกหนึ่งงานพิธีกรรมตามความเชื่อของคนไทยเชื้อสายเวียดนาม ที่การประกอบพิธีต้องไปรวมตัวกันที่ศาลเจ้า ปัจจุบันที่จังหวัดนครพนม ชุมชนที่ยังสืบทอดพิธีกรรมดังกล่าวก็คือชุมชนโพนบก

“หฺร่า ถาง เยียง” แปลได้ว่า หฺร่า = 15 ค่ำ ถาง = เดือน /เยียง = เดือนหนึ่ง เป็นประเพณีที่มีมากกว่า 100 ปี สืบสานกันรุ่นสู่รุ่นเพื่อสะเดาะเคราะห์บำบัดเป่าสิ่งไม่ดีออกจากหมู่บ้าน วันแรกเวลาประมาณสามทุ่มเป็นเวลาการเชิญเจ้ามาประทับที่ร่างทรง และช่วงเช้าของวันที่สองคือวันสะเดาะเคราะห์จะมีการนำเรือไปลอยเคราะห์ในแหล่งน้ำ เพื่อให้คนในหมู่บ้านอยู่เย็นเป็นสุขไร้ทุกข์โรคภัยตามความเชื่อโบราณ นอกจากการให้ความสำคัญในพิธีกรรมสักการะต่อเทพเจ้าแล้ว คนไทยเชื้อสายเวียดนามยังให้ความสำคัญต่อบรรพบุรุษผู้ล่วงลับ ดังจะเห็นได้จากการมีพิธีไหว้ระลึกถึงบรรพบุรุษที่บ้านของตัวเองเมื่อครบรอบวันจากไปของบรรพบุรุษ ซึ่งอันนี้ก็สะท้อนว่าคนไทยเชื้อสายเวียดนามให้ความสำคัญต่อบรรพบุรุษเป็นอย่างมาก”

อาจารย์อุทัย เจริญธนกุล อายุ 85 ปี
เถ่ยกุง ชุมชนโพนบก

ลอยเรือสะเดาะเคราะห์

4

Food and Culture เอกลักษณ์ ในอาหาร

อาหารเป็นปัจจัยพื้นฐานของการดำรงชีวิต อาหารในแต่ละพื้นที่ แต่ละท้องถิ่น ก็จะมีความโดดเด่นเฉพาะด้าน เฉพาะตัวที่แตกต่างกันออกไป และอาหารคาว-หวานของคนไทย เชื้อสายเวียดนาม ในจังหวัดนครพนม ก็มีอัตลักษณ์เฉพาะถิ่น ซึ่งหลายเมนูก็หารับประทานไม่ได้ง่ายนัก แม้แต่ในประเทศเวียดนามเอง

นับเป็นเวลากว่า 40 ปีแล้ว ที่ โโกเจื่อง หรือ เฟื่องรัตน์ จิตรจางงค์ดี คนไทยเชื้อสายเวียดนามวัย 67 ปี จะลุกขึ้นมาปรุงอาหารที่ชื่อว่า “ไชย” ซึ่งเป็นชื่อเรียกในภาษาเวียดนาม ที่แปลตรงตัวว่าข้าวเหนียว แต่เพื่อให้ง่ายต่อการจดจำ โโกเจื่อง จึงตั้งชื่อแบบไทยๆ ว่า “ข้าวไชย”

“โกขายข้าวไชย 5 อย่าง สมัยก่อนขายห่อละ 3 บาท ขายส่งห่อละ 2 บาท เวลาผ่านมาก็ปรับราคาขึ้นขายห่อละ 5 บาท ขายส่งห่อละ 4 บาท ขาย ถ้าช่วงเทศกาลขายดีทำเป็นกระสอบ กระสอบหนึ่งหนัก 50 โล ข้าวไชยทำตั้งแต่สมัยพ่อแม่แล้ว ถ้ารวมระยะเวลาที่ขายมา 70 ปีกว่าๆ เริ่มแรกเดินหาบขายตามตลาดจนมาเป็นที่นิยมและมีร้านขายเป็นหลักแหล่ง ข้าวไชยเป็นข้าวธัญพืชจะมีส่วนผสมของถั่วและงา มีทั้งแบบหวานเค็ม ไชยหว่าง เมื่อก่อนวิธีการทำยากมาต้องใช้ขมิ้นตากแห้งและเอาไปตำกว่าจะได้ตัวข้าวแบบที่ยังไม่ปรุงก็กินเวลาจนหมดวันแล้วแต่ปัจจุบันมีผงขมิ้นสำเร็จรูปทำให้ไม่ยุ่งยากเสียเวลา ข้าวก๋ากับข้าวใบเตยเป็นเมนูประยุกต์ให้เข้ากับคนพื้นถิ่น

เฟื่องรัตน์ จิตรจางงค์ดี

“ข้าวไชยเป็นอาหารเช้าที่คนนิยมกิน เพราะราคาถูกกินง่ายเป็นเหมือนพาสต์ฟู้ด ลูกค้าอิมได้ในราคา 5-10 บาท ก็อิมได้ เมื่อก่อนมีคนขายหลายเจ้า ขายไม่นานก็เลิก เพราะได้กำไรไม่เยอะอาศัยว่าขายได้มาก และมีลูกค้าเยอะ ป้าตื่นตั้งแต่ ตี 2 มาทำเสร็จราวๆ ตี 5 ก็ออกมาขายตลาด ขายจนหมดถึงกลับ มันเป็นอาชีพที่เหนื่อย ต้องรักจริงถึงทำมาได้ถึงปานนี้”

ข้าวไชย

1. **ไชยโจ** (ข้าวเหนียวข้าวโพด) เป็นเมนูต้นตำรับ มีเมล็ดข้าวโพดผสมลูกเดือย โรยหน้าด้วยถั่วชิกและงาคั่ว

2. **ไชยห่อ** (ข้าวคลุกถั่ว) เมนูภาคเหนือของเวียดนาม ข้าวเหนียวห่อ คลุกกับถั่วชิก โรยหน้าด้วยกากหมูและหอมเจียว รสชาติออกเค็ม

3. **ไชยหว่าง** (ข้าวเหลืองหวาน) เมนูภาคใต้หรือเรียกว่าข้าวไชงอน โรยหน้าด้วยงาน้ำตาลมะพร้าวขูด รสหวาน

4. **ข้าวก่ำ** คือข้าวเหนียวตำมุนกะทิ โรยมะพร้าว รสชาติหวานมัน

5. **ข้าวใบเตย** คือข้าวเหนียวมูนใส่น้ำใบเตย โรยมะพร้าว รสชาติหวานมัน

“โหยย” หรือเมนูไส้ั่วเลือดหมู เลียน ฝ่ามถิ คนไทยเชื้อสายเวียดนามจาก ชุมชนหล่างป่า คือคนที่ทำ “โหยย” ขายมา อย่างต่อเนื่องถึง 48 ปี

“ป่าทำไส้ั่วเวียดนามขายในตลาดสด ภาษาเวียดนามเรียกว่า “โหยย” พ่อเป็นคน สอนให้ทำ “โหยย” ช่วยพ่อทำมาตั้งแต่ยัง เล็กๆ พ่อทำอาชีพนี้จนเลี้ยงลูกได้ 6 คน ก็เลยคิดว่าเราก็น่าจะทำได้และก็รับช่วงต่อ มาจากพ่อ สมัยก่อน 2 บาท 5 บาทก็ขาย เดียวนี้ของแพงขึ้นราคาก็ปรับไปตามเวลา ส่วนตัวป่าเองก็คงทำได้เท่าที่ไหว ลูกๆ ไม่ให้ ทำแล้วและเค้าก็ไม่รับช่วงต่อ คงหมดที่ป่า

โหยย

เลี่ยน ฝ่ามถิ

ร้านป่าเป็นร้านเก่าแก่ที่สุดในตลาดสด นครพนม ขายตั้งแต่สมัยทองคำบาทละ 400 บาท”

แม้ว่าสีส้มของอาหารจะดูมีดจๆ ต่าง แต่หากใครได้ลองชิมก็จะพบว่ารสชาตินั้น ตรงกันข้ามกับภาพลักษณ์ในตัวอาหารอย่าง สิ้นเชิง นอกจากจะเอาไว้กินเป็นกับข้าว ทัวไปแล้ว “โหยย” ยังถือเป็นเมนูขึ้นโต๊ะที่ นิยมใช้สำหรับการไหว้บรรพบุรุษผู้ล่วงลับ อีกด้วย

“ขั้นตอนทำโหยยก็เริ่มจากเตรียมผัก 3 ชนิด ผักชีฝรั่ง ผักแพรว ต้นหอม นำมา ซอยผสมรวมกันกับพริกสด นำเศษหมูบด

กับเลือดหมูสดที่ปรุงรสและน้ำเปล่า ผสมให้ เข้ากันทิ้งไว้ซักพักเลือดจะแข็งตัวขึ้น และสุดท้ายก็ล้างไส้หมูสดด้วยเกลือให้ สะอาดและปลิ้นไส้ให้กลับด้าน เสร็จแล้ว กรอกเลือดหมูลงไปให้เต็ม มัดหัวท้าย และนำไปต้มไฟอ่อนๆ พลิกไปมาและใช้ ไม้จิ้มไปที่ไส้เมื่มน้ำมันจะแตก ดูจนไส้แน่น น้ำต้มไส้ก็แปลว่าสุกแล้ว ไส้กรอกเลือดถึงจะ มีเลือดเป็นส่วนผสมหลัก แต่รสชาติดีและไม่ คาวอย่างที่ใครๆ คิด เพราะผักที่ใส่ลงไป ทั้ง 3 ชนิดนั้นให้กลิ่นหอม นิยมกินเป็น กับข้าว กินเล่นหรือเป็นกับแกล้ม นอกจากนั้น ยังเป็นอาหารขึ้นโต๊ะไหว้เจ้าและไหว้บรรพบุรุษ ถือเป็นของที่ต้องมีในสำรับไหว้ห้ามขาด

เลือดหมูผสมเครื่องยัดไส้

ปัจจุบันโหยยไม่ได้กินกันเฉพาะคนไทย เชื้อสายเวียดนามเท่านั้น คนที่ซื้อส่วนมาก คือคนไทยพื้นถิ่น และกินเยอะกว่าด้วยซ้ำ”

ไส้โหยยหลังต้มเสร็จ

“บุนหม็อก” หรือ ขนมจีนน้ำยา-หมุยเวียดนาม “โกเตม” มณฑิชา ศิริวรเดชวัย 62 ปี เริ่มทำ “บุนหม็อก” ด้วยการช่วยแม่ของเธอตั้งแต่วัยเยาว์ นับจากวันนั้นถึงวันนี้ก็เป็นเวลาถึง 50 ปีแล้ว

“สมัยก่อนรัฐบาลไทยจำกัดสิทธิเรื่องการทำอาชีพเค้าว่ามาแย่งอาชีพคนไทย พ่อแม่ก็เลยคิดหาอาชีพ เลยกทำกับข้าวไปขายตามร้านตามบ้าน ใครมีเงินน้อยเค้าก็ช่วยซื้อแล้วก็เอาไปขายในตลาด มีคนขายอาหารเวียดนามเยอะมาก งัดวิชาทุกอย่างที่จะทำให้อาหารอร่อย ที่นาเราก็ไม่มีเราเปรียบตลาดเหมือนที่นาไว้ทำมาหากิน แม่ของโกซื้อนางเฮือง พ่อชื่อนายหญุง แต่คนเวียดนามจะเรียกชื่อภรรยาตามชื่อสามี พ่อชื่อยหญุงเค้าก็เลยเรียกชื่อแม่ว่า บ่าหญุง (ยายหญุง) โกต้องช่วยแม่ค้าขายตั้งแต่เด็กเพราะพ่อแม่มีลูกเยอะแม่ทำอะไรลูกก็ต้องช่วยแม่ทุกอย่าง โกออกมาช่วยแม่ตอนอายุ 11 ปี ช่วงแรกก็ซื้อมาขายไปขาย ผักขายปลาได้กำไรนิดๆ หน่อยๆ แล้วก็คิดทำอาหารและหลอกล่อให้คนไทยกินอาหารเวียดนามเพื่อเราจะได้เงินมาเลี้ยงชีพให้ลูกมีกิน แม่โกขายหลายอย่างแต่ขายไม่ดี วันหนึ่งขายได้ 10-20 บาท เริ่มต้นคือขายผัก

มณฑิชา ศิริวรเดชกุล

ต่อมาทำบุนหม็อก ขายไม่ค่อยดีเท่าไรก็ทำหมุยเพิ่ม ของหวาน หมี่กะทิ แม่ลูกช่วยกันทำหมดเพราะมีลูก 8 คน วันไหนว่างหน่อยก็หารายได้เพิ่มให้ลูกพอกิน สมัยก่อนอาหารเวียดนามไม่ค่อยมีคนนิยมเท่าไรก็มีแต่คนเวียดนามกินกันเอง คนไทยกินนิดๆ หน่อยๆ พอคนเริ่มกินก็ตั้งใจในรสชาติซื้อกินเรื่อยเพราะเราขายถูกกว่าในร้านอาหารอีก ปัจจุบันคนที่มานครพนมส่วนมากนักท่องเที่ยวจะนิยมกินอาหารเวียดนามเป็นอันดับหนึ่งเป็นอาหารสุขภาพ ตอนนีที่ร้านก็ขายปอเปี๊ยะทอด บุนหม็อก

สมัยก่อนเวลาขายต้องเอาไปเสิร์ฟถึงที่ลูกค้านั่งในตลาดแผงไหนก็เสิร์ฟกินเสร็จก็ไปเก็บจานที่หลัง เดี่ยวนี้เค้าต้อง

มาซื้อที่ร้านเอาใส่ถุงกลับไปกินบ้าน เดี่ยวนี้คนที่มาซื้อคนไทย 70% คนไทยเชื้อสายเวียดนามซื้อแค่ 30% มีช่วงหนึ่งมีการผลักดันให้กลับเวียดนามคนเวียดนามโดนแกล้งเยอะขายของในตลาดโดนคว่ำแผงก็มี และก็มีการข่าวลือว่ากินอาหารเวียดนามแล้วอวัยวะเพศผู้ชายจะหดสั้นทำให้คนไทยไม่กล้ากิน ส่วนผู้หญิงกินแล้วจะเป็นลมชัก มีแกล้งมาชักหน้าร้านที่ขายก็มี ตาซึ่งขาดนิดหน่อยก็โดนจับ ตอนนั้นคนเวียดนามก็ร่วมกันก็แก้สถานการณ์คือปฏิบัติกับคนไทยให้ดีเพราะเมืองไทยให้ที่อยู่ให้ที่กินทำมาค้าขายเราช่วยงานสังคมและค่อยๆบอกว่าเราไม่ได้

บุนหม็อก

เป็นแบบที่กล่าวหา เขาก็เข้าใจเราเรื่อยๆ หลังจากนั้นรัฐบาลประกาศให้สัญชาติไทย หลังจากนั้นชีวิตความเป็นอยู่ก็ดีขึ้น

ในส่วนการทำบุนหม็อก ก็ต้มไฟอ่อนๆ ให้น้ำกระดูกใส ใส่รากผักชีลงไปต้มจนเดือด ตักฟองให้หมดจนใสสะอาด จากนั้นเตรียมผักสด มีผักกาดหอม หัวปลี ผักชี ที่ขึ้นชื่อก็คือผักอีโต มีชื่อเวียดนามว่าเตี้ยโต แต่คนไทยเรียก อีโต แล้วก็ใส่หม็อก ลูกชิ้นหมูลงไป เดิมพริกกระเทียมเจียวลงไปก็เป็นอันเสร็จ

เคล็ดลับที่ทำให้บุนหม็อกของเราพิเศษคือเรามีน้ำมันพริกแกง เห็นคนไทยมีพริกแกงก็เลยลองทำ มันช่วยให้มีกลิ่นหอมขึ้น เพิ่มรสชาติดีขึ้นกว่าเดิมสี่สอยเรียกว่า “เอ็ดเหมา” ทำมาจากพริกแดงใหญ่ บดละเอียดผัดกับกระเทียมเจียว”

ในทุกวันนี้...ไม่ว่าจะเมนูอาหารที่ถอดแบบต้นฉบับอย่างไม่ผิดเพี้ยน หรือจะเป็นเมนูที่ประยุกต์ สร้างสรรค์ขึ้นใหม่ เพื่อให้สอดคล้องไปกับวัฒนธรรมการกินของคนไทยก็ล้วนเป็นส่วนสำคัญในการสะท้อนให้เห็นถึงการมีอยู่ของรากวัฒนธรรมของคนไทยเชื้อสายเวียดนามในนครพนม

5

Xin chào

The Story of Language "ภาษารากเหง้า วัฒนธรรม"

การเรียนการสอนภาษาเวียดนามในจังหวัดนครพนมทุกวันนี้ เป็นไปอย่างเสรีมีผู้ให้ความสนใจตั้งแต่ในระดับชั้นเด็กเล็ก ไปจนถึงระดับอุดมศึกษา ต่างจากเมื่อครั้งอดีต ที่การเรียน การสอนกลับเป็นเรื่องต้องห้าม ต้องทำกันอย่างลึกลับและ เต็มไปด้วยความยากลำบาก

ภายในตึกแถวอาคารพาณิชย์ที่ตั้งอยู่ในชุมชนวัดป่า หรือ “หล่างป่า” ซึ่งเรียกกันตามความคุ้นเคยของคนไทยเชื้อสายเวียดนาม ปัจจุบันได้ถูกใช้เป็นห้องเรียนภาษาเวียดนามเพื่อเปิดสอนให้แก่เด็กเล็กที่สนใจ แร้งบันดาลใจในการเปิดสอนภาษาเวียดนามของที่นี่ก็มาจากความต้องการให้เด็กๆ ได้ซึมซับทั้งภาษารวมถึงมีความเข้าใจต่อรากเหง้าทางวัฒนธรรมของบรรพบุรุษและภายใต้การสนับสนุนของสมาคมคนไทยเชื้อสายเวียดนามจังหวัดนครพนม ที่นี่จึงสามารถเปิดเป็นห้องเรียนที่ให้ความรู้แก่เด็กๆ ได้ โดยไม่มีค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้น

“สมาคมคนไทยเชื้อสายเวียดนามจะมีอยู่แทบทุกจังหวัดแถบภาคอีสาน ทางสมาคมได้มีความเห็นร่วมกันว่า ควรจะอนุรักษ์ประเพณีและภาษาเอาไว้จึงมีแนวคิดให้แต่ละสมาคมช่วยกันส่งเสริมและผลักดันจึงเป็นที่มาของศูนย์เรียนภาษาเวียดนามหล่างป่า เราสอนให้ฟรีตอนนี้มีเด็กไทยที่ไม่มีเชื้อสายเวียดนามสนใจมาเรียนเราก็อินดีมาก ศูนย์การเรียนนี้เราเปิดมา 2 ปีแล้วตัวผมเองก็เป็นเหมือนครูใหญ่และจะมีครูอีก 2-3 ช่วยกันสอนจะได้ดูแลถึงเราเรียนในวันเสาร์-อาทิตย์เวลา 18.00-19.30 เราใช้เวลาเรียน 1.30 ชั่วโมง มีเด็กเรียนประมาณ 40 คนแบบเรียนที่เราใช้สอนเป็นแบบเรียนตามหลักสูตรประเทศเวียดนาม สถานที่เรียนก็เป็นการสนับสนุนของคนในชุมชนให้เป็น

สถานที่เรียน เรียนเสร็จก็มีขนมให้เด็กเพื่อเป็นกำลังใจ ครูทุกคนก็อยากให้เด็กๆ มาเรียนเยอะๆ เห็นเด็กสนใจเรียนยิ่งเยอะก็ยิ่งสอนสนุก เด็กๆ สมัยนี้ฉลาด เคยได้ยินเด็กบอกว่าถ้าเรียนแล้วถ้าได้ไปเที่ยวเวียดนามก็ฟังรู้เรื่องจะได้สื่อสารได้ บางคนก็คิดไกลว่าต่อไปจะทำธุรกิจข้ามชาติระหว่างไทยและเวียดนามเลย เราเน้นการสอนให้ใช้ได้ในชีวิตประจำวัน อยากให้ลูกหลานได้เรียนเพราะมีความเกี่ยวข้องกันกับประเพณีวัฒนธรรม จะได้มีความเข้าใจในการสื่อสารกับปู่ ย่า ตายาย”

**องค์เสา หรือศิริรัตน์ ตันติพิพัฒกุลชัย
อายุ 66 ปี ประธานชุมชนหล่างป่า
(ชุมชนศรีเทพ)**

ศิริรัตน์ ตันติพิพัฒกุลชัย (องค์เสา)

เมื่อย้อนเวลากลับไปประมาณ 60 ปีก่อน “องค์เสา” หรือ ศิริรัตน์ ตันติพิพัฒกุลชัย เขาก็เป็นหนึ่งในอดีตนักเรียน และครูสอนภาษาเวียดนามที่ผ่านยุคสมัยแห่งความยากลำบากจนกระทั่งได้รับสิทธิให้เป็นคนไทยอย่างเช่นในปัจจุบัน

“การเรียนภาษาเวียดนามในอดีตเมื่อปี พ.ศ. 1960 ถือเป็นสิ่งต้องห้าม ไม่ให้เรียนทางการไทยมีความเชื่อว่าคนเวียดนามมีใจแฝงใฝ่ในระบบคอมมิวนิสต์ตามแบบโลกเสรี คนเวียดนามในทุกจังหวัดที่อยู่ในประเทศไทยต้องเรียนแบบหลบๆ ซ่อนๆ การเรียนเริ่มแรกเป็นการสอนจากพ่อแม่ รุ่นพี่ๆ สอนต่อๆ กันไปจะเรียนกันตามบ้าน อาจจะมีเรียนกัน 10 คนต่อห้อง แต่เมื่อพอทางการเพิ่งเล็งก็ลดลง

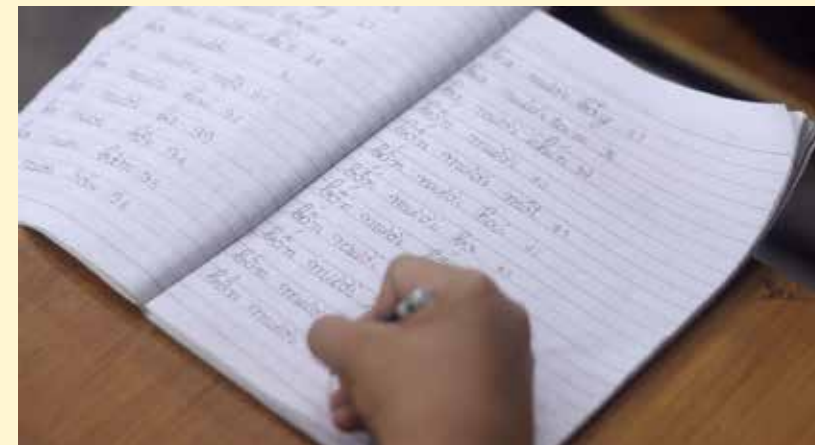
เหลือบ้านละไม่เกิน 5-3 คน แอบเรียนตามใต้ถุนบ้านหรือในห้องครัว เวลาไปเรียนก็ต้องเหน็บสมุดเอาไว้ใต้เสื้อไม่ให้ใครเห็น ไม่งั้นโดนตำรวจจับได้ แบบเรียนที่ใช้เรียนนั้นหายากมากจะมีคนแอบเอามาจากเวียดนามแล้วครูก็จะคัดลอกแจกจ่ายกันไปตามชุมชนต่างๆ วิชาที่เรียนเหมือนการเรียนในระบบของไทยคือมีการสอนวิชาคณิตศาสตร์, วิทยาศาสตร์, วิชาสังคมประวัติศาสตร์เวียดนาม,

ศิลปะ,พลศึกษา คล้ายกับเด็กไทย ส่วนเวลาเรียนนั้นจะเป็นช่วงเช้าและช่วงค่ำเพราะเป็นช่วงนอกเวลาราชการจะมีการเรียน 2 ช่วง ช่วงแรก เรียนตอน 6.00-8.00 น. และช่วงสองเรียนตอน 16.00-18.00 น. หลังจากนั้นบางคนก็ไปเรียนภาษาไทยต่อ การเรียนภาษาเวียดนามนั้นจะเรียนตั้งแต่ชั้นอนุบาล เริ่มเรียนตั้งแต่ 7 ขวบ เวลาสอนก็ไม่สามารถเรียนได้ทีเดียว เช่น บ้านนาย ก. สอนอนุบาลตอน 8 โมงเช้า หลังจากนั้นก็ไปเรียนต่อบ้านนาย ข. และนาย ก. ก็สอนนักเรียน ป.2 ต่อ เป็นการสอนแบบพี่สอนน้อง ครูบางคนเรียน ม. 3 ก็สอนเด็ก ป.1 แบบนี้ข้อดีแต่ละชุมชนจะมีการจัดการกันเอง ส่วนสถานที่เรียนนั้นก็ไม่จำเป็นต้องเรียนบ้านครู บ้านนักเรียนก็ได้

แล้วก็ผลัดเปลี่ยนกันเพื่อไม่ให้จับได้ จะมีต้นทางคอยดูให้ถ้าหากมีตำรวจมาก็จะมีการบอกต่อกันเช่น ชุมชนหล่างป่า (ชุมชนวัดศรีเทพ) จะมีร้อยกระป๋องนมเพื่อส่งสัญญาณคล้ายระฆังถ้ามีตำรวจมาก็จะมีการสั่นระฆังแล้วครูนักเรียนก็ต้องหลบสลายตัวไปซ่อนหรือแยกย้ายกันกลับคนละทาง

ส่วนตัวผมเองก็เคยโดนตำรวจจับถึง 2 ครั้ง ตอนนั้นก็โตแล้วเทียบเท่าประมาณระดับชั้น ม.3 ซึ่งเป็นชั้นสูงสุดของการเรียนภาษาเวียดนามในประเทศไทย ตำรวจจับไปก็บอกว่าที่เราเรียนเป็นสิ่งไม่ดีเป็นการสอนเรื่องลัทธิคอมมิวนิสต์ ทั้งๆ ที่ในสมุดที่เราเรียนมีแต่เนื้อหาวิชาคณิตศาสตร์, วิชาสังคม ไม่มีอะไรเลยที่เกี่ยวกับการต่อต้าน เราก็

การเขียนภาษาเวียดนาม

อธิบายบอกตำรวจไปแบบนี้ แล้วตำรวจก็ปล่อย พอผมเรียนจบก็ยังคงเป็นครูสอนนักเรียนด้วย

เหตุผลที่ต้องเรียนภาษาเวียดนามเพราะทุกคนเชื่อมั่นใจว่ายังไงเราก็ต้องได้กลับเวียดนาม คนญวนอพยพทุกคนเชื่ออย่างหมดใจว่าจะต้องได้กลับเวียดนามแน่ๆ เราอพยพมาไทยชั่วคราวเท่านั้น พ่อแม่บอกว่าเราต้องรู้ภาษาเวียดนามเพราะเมื่อกลับไปจะได้ใช้ชีวิตที่นั่นได้แล้วถ้าอยากเรียนต่อก็จะได้ไม่มีปัญหา

การเลิกสอนภาษาเวียดนามคือเลิกตอนที่เวียดนามได้รวมประเทศแล้ว ผู้นำของประเทศไทยก็ได้ให้ยกเลิกองค์กรที่คน

เวียดนามจัดตั้งขึ้น เพื่อทำหน้าที่ดูแลคนเวียดนาม การสอนภาษาเป็นหนึ่งในนั้นที่ต้องยกเลิกไปด้วยเพราะสถานะการณ์เปลี่ยนไป ผู้นำของไทยคงรู้แล้วว่ากลุ่มที่เหลืตกค้างในไทยคงไม่ได้กลับเวียดนามต้องอยู่ในประเทศไทยต่อไป จึงยกเลิกการเรียนภาษาเวียดนาม คนเวียดนามที่เกิดในช่วงนั้นมีการส่งเสริมให้เรียนภาษาไทยแทน แต่ก็ไม่สามารถเรียนได้สูงๆ มากสุดคือเรียนได้ถึงแค่ ม.3 เท่านั้น เรียนต่อมหาวิทยาลัยไม่ได้จนเมื่อได้เป็นไทยใหม่มีชื่อนามสกุลไทยลูกหลานคนไทยเชื้อสายเวียดนามก็สามารถเรียนสูงได้ทุกคน”

สอาด วงศ์ประเสริฐ

สอาด วงศ์ประเสริฐ อายุ 83 ปี อดีต ครูใหญ่สอนภาษาเวียดนามกล่าวว่า

“เหตุผลที่ทางราชการไทยให้หยุดเรียนภาษาเวียดนามก็เพราะประเทศไทยตอนนั้นได้ประกาศกฎอัยการศึกเพื่อนำมาควบคุมสถานการณ์พิเศษเช่น จลาจลหรือสงคราม ประกาศตั้งแต่สมัยท่านจอมพล ป.พิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรี จนถึงสมัยท่านจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ก็ไม่ประกาศเลิก มีการห้ามการชุมนุมกันเกิน

กว่า 5 คน ดังนั้นนักเรียนจะเรียน 30-40 คนต่อห้องไม่ได้ เวลาเรียนถ้ามีตำรวจเข้าไปจะมียาม ต้องมีคนเฝ้าดู ถ้าเรียนบ้านนี้จะมีโต๊ะเก้าอี้กระดานให้ครูสอนให้นักเรียน คนในหมู่บ้านจะคอยดูถ้ามีรถตำรวจมา ก็จะตะโกนบอกว่าตำรวจมาต้องหนีไปให้หมดเหลือ 5 คน เค้าไม่ให้เกิน 5 คนในก็ก็ต้องให้มันถูกกฎหมาย 5 คน ก็จับไม่ได้ ถ้า 6-7 คนเค้าจับเลย”

ปัจจุบันที่มหาวิทยาลัยนครพนม ได้จัดให้มีหลักสูตรด้านภาษาเวียดนาม เพื่อเปิดโอกาสให้นักศึกษาที่สนใจสามารถเลือกเรียนภาษาเวียดนามได้อย่างเสรี โดยนักศึกษาผู้เรียนมองว่านอกจากภาษาไทย และภาษาสากลอย่างภาษาอังกฤษแล้ว การมีความรู้ในภาษาที่ 3 อย่างเช่นภาษาเวียดนามนับเป็นต้นทุนที่ดีสำหรับการประกอบอาชีพในอนาคต

“ภาษาเวียดนามเป็นหนึ่งในภาษาที่สำคัญมาก จังหวัดนครพนมมีคนไทยเชื้อสายเวียดนามอยู่เยอะมาก มีหมู่บ้านโฮจิมินห์ที่ตั้งอยู่ที่บ้านนาจอก การสื่อสารที่จังหวัดนครพนมมีการใช้ภาษาเวียดนามอยู่เยอะ เช่นในตลาดสดเทศบาลนครพนม 80 % จะมีแม่ค้าเป็นคนไทยเชื้อสายเวียดนาม ประโยชน์ที่จะได้จากการเรียนคือได้ใช้ในชีวิตประจำวัน เรารู้คำศัพท์จะได้สื่อสารกันได้ไม่ผิดพลาด เรื่องประโยชน์ทางธุรกิจนั้น

คิดว่ามีโอกาสเพราะจังหวัดนครพนมมีสะพานข้ามไปประเทศลาว-ประเทศเวียดนาม อีกทั้งนครพนมเป็นพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษน่าจะมีประโยชน์ต่อไปในอนาคต นครพนมเป็นจังหวัดที่ให้ความสำคัญด้านการเรียนภาษาเวียดนามเป็นอย่างมาก

อรณา กิตตินันทพร

นักศึกษามหาวิทยาลัยนครพนมสาขา
วิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ ปี 3

สิ่งที่ทำให้การเรียนภาษาเวียดนามในนครพนมกลับมาคึกคักอีกครั้ง ก็เนื่องมาจากการที่รัฐบาลเวียดนามมีนโยบายเจริญความสัมพันธ์กับประเทศต่างๆ ในภูมิภาคอาเซียน โดยเฉพาะการเยือนหมู่บ้านคนไทยเชื้อสายเวียดนามของผู้นำของประเทศในช่วงปี พ.ศ. 2543

“การสอนภาษาเวียดนามในจังหวัดนครพนมเกิดขึ้นหลังจากการอพยพครั้งใหญ่เข้ามาในไทยช่วงภัยหิวโหยปี ค.ศ. 1945 ครั้งนั้นคนเวียดนามเข้ามาอยู่ในไทย ช่วงแรกเข้ามาเพื่อลี้ภัยไม่ได้ตั้งใจจะตั้งถิ่นฐานอยู่ถาวร ผู้นำคนเวียดนามในยุคต้นนั้นเห็นว่าลูกหลานที่อยู่ในเมืองไทยควรได้เรียนภาษาเวียดนาม บวกกับนโยบายของท่านโฮจิมินห์คือการสู้กับภัยการไม่รู้หนังสือ นโยบายนี้กระจายไปทั่วในเวียดนาม การสอนหนังสือในประเทศไทยจะมีสอนทุกหมู่บ้านที่มีคนไทยเชื้อสายเวียดนามเกาะกลุ่มกันอยู่ ครูผู้สอนจะอุทิศตนสอนให้คนที่มีความสามารถเพื่อจะได้นำไปสอนต่อๆ กันจะมีระบบนี้ในทุกชุมชน ช่วงนั้นรัฐบาลไทยเพิ่งเล็งกลุ่มคนเวียดนามมากเพราะเข้าใจว่าจะเรียนเพื่อเป็นนักปฏิบัติกับไทย แต่ความจริงคือ

คนเวียดนามเรียนเพื่อที่ว่าเวลากลับบ้านที่เวียดนามไปจะได้เรียนต่อสูงๆ ได้เลยไม่ต้องเริ่มเรียนใหม่และสามารถสมัครงานทำได้เลย ส่วนเรื่องการสอบข้ามชั้นเรียนนั้นจะมีการสอบไขว้สลับกันเช่น ชุมชนบ้านนาจอกจะสอบก็ให้ครูบ้านดอนโหมงมาคุมสอบ ส่วนวิชาเรียนในห้องเรียนนั้นต้องเรียนวิชาพื้นฐานเหมือนประเทศไทยเช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เรียนช่างไม้การงานพื้นฐาน อาชีพเย็บปักถักร้อยมีหมด ในช่วงยุคแช่แข็งของภาษาเวียดนามเกิดขึ้นในช่วงที่คนเวียดนามได้สัญชาติไทย พ่อแม่เริ่มหันมาให้ลูกเรียนภาษาไทยแทนจึงเป็นช่วงยุคการเรียนเหลือเพียงแต่การพูดการสื่อสาร ช่วงปี ค.ศ. 2004 มีกระแสการเรียนภาษาเวียดนามเกิดขึ้น ถูกส่งเสริมให้เป็นภาษาที่ 3 กระแสอาเซียนมาแรง แถบจังหวัดชายแดนที่มี

อาจารย์พัชรพงษ์ ภูเบศรพิรวัสส์

คนไทยเชื้อสายเวียดนามอยู่ มีการส่งเสริมตามโรงเรียน สถาบันการศึกษาต่างๆ จึงมีการปรับเพิ่มให้เรียนภาษาเวียดนามมากขึ้น อีกเหตุผลที่สำคัญทางด้านเศรษฐกิจประเทศเวียดนามเปิดประเทศมากขึ้น ยิ่งทำให้คนหันมาสนใจศึกษาภาษาเวียดนามมากเพราะเป็นประโยชน์ในด้านธุรกิจการลงทุน”

อาจารย์พัชรพงษ์ ภูเบศรพิรวัสส์
อาจารย์สาขาวิชาภาษาเวียดนาม
สถาบันภาษามหาวิทยาลัยนครพนม
คนไทยเชื้อสายเวียดนาม
ชุมชนโพนบก

จะเห็นได้ว่าการเรียนการสอนภาษาเวียดนามที่จังหวัดนครพนมนั้น มีพัฒนาการจากยุคสมัยแห่งการต้องห้าม จนก้าวเข้าสู่ยุคแห่งความเสรี ที่มีความสอดคล้องร่วมกันไปกับการที่จังหวัดนครพนมกำลังพัฒนาไปสู่การเป็นประตูอีกบานหนึ่งทั้งทางด้านเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวสู่ประเทศเวียดนามและยังรวมถึงประเทศเพื่อนบ้านในย่านอาเซียนอีกด้วย

โครงการสื่อสร้างสรรค์เพื่อวัฒนธรรม
คนไทยเชื้อสายเวียดนาม อ.เมือง จ.นครพนม